

มูลนิธิโกลบอลคิมทอง

ปาฐกถามูลนิธิโกลบอลคิมทอง

ประจำปี ๒๕๖๑ ครั้งที่ ๔๔

มีอุดมคติ ไปทำไมกัน..

ข้อคิดจากชีวิตโกลบอล คิมทอง

ปาฐกถา โดย กษิตีศ อมันตนาธร

ปาฐกถามูลนิธิโกลคิมทองประจำปี ๒๕๖๑

ครั้งที่ ๔๔

มีอุดมคติไปทำไมกัน...
ข้อคิดจากชีวิตโกลคิมทอง

โดย กษิตศ อन्हันทนาร

แนะนำปาฐก

โดย สันติสุข โสภณศิริ

ปาฐกถาของเราในปีนี้ นับว่ามีความสำคัญเป็นพิเศษ ความเป็นพิเศษนี้ไม่ใช่เพราะว่าผู้ที่ได้รับเชิญปาฐกเป็นบุคคลที่มีเกียรติประวัติ มีผลงานดีเด่นมีชื่อเสียงโดดเด่น แต่ความสำคัญของปาฐกของเราในปีนี้อยู่ที่ ท่านเป็นบุคคลที่มีอายุน้อย เป็นคนรุ่นใหม่ แต่ฉายแววแก่กล้าในทางอุดมคติ ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับกับครูโกมล คีมทอง ที่ชีวิตและงานของท่านได้ฉายแววแห่งอุดมคติมาตั้งแต่ที่ท่านอายุยังไม่ถึงเบญจเพส

สำหรับผมเองเท่าที่มีความทรงจำ บุคคลที่เป็นปาฐกของมูลนิธิโกมลคีมทองที่มีอายุน้อยที่สุดก็คือ พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล ซึ่งท่านได้เป็นปาฐกมูลนิธิโกมลคีมทองในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ และการที่ท่านได้รับเลือกในขณะที

ท่านมีอายุยังน้อยจึงทำให้ท่านมีความอึดอัดลำบากใจ ซึ่งผมเองก็จะขอ
โควทคำปรารภบางตอนของท่าน ซึ่งท่านได้เขียนขึ้นมาในคราวที่เป็นการศึกษา
พิมพ์หนังสือปาฐกถาของท่านในครั้งที่ ๓ เมื่อพ.ศ. ๒๕๕๘ นะครับว่า

“ว่ากันตามความจริงแล้ว การที่ข้าพเจ้าได้รับเลือกเป็นองค์ปาฐก
สำหรับกล่าวปาฐกถามูลนิธิโกมลคีมทองในครั้งนั้นเป็นเรื่องประหลาด
มาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้แสดงปาฐกถาโกมลคีมทองก่อนหน้านั้น ซึ่งเริ่ม
ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๑๗ เกือบทั้งหมดเป็นผู้อาวุโสที่มีคุณงามความดี และ
มีความสามารถเป็นที่ประจักษ์อย่างกว้างขวาง เริ่มตั้งแต่อาจารย์ป๋วย
อึ้งภากรณ์ ซึ่งเป็นปาฐกถาคนแรก ตามมาด้วยอาจารย์เสน่ห์ จามริก
อาจารย์ประเวศ วะสี อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ และท่านเจ้าคุณ
พระราชวรมนู ซึ่งบัดนี้ก็คือ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์
ปยุตโต) ตรงกันข้ามกับข้าพเจ้าซึ่งตอนที่ได้รับนิมนต์นั้นยังเป็น
พระนวกะอายุ ๒๖ เพิ่งบวชได้ ๕ เดือน และยังไม่ได้พรรษาเลย
ด้วยซ้ำ ความสามารถระหว่างที่บวชพระก็ยังไม่ปรากฏ ผลงานทาง
สังคมหากจะมีก็ล้วนมีขึ้นก่อนเวลาบวช ข้าพเจ้ามีเหตุผลมากมายที่
จะปฏิเสธ ที่สำคัญคือไม่มีความสามารถพอที่จะรับภาระดังกล่าว แต่
เอาเข้าจริงๆ ข้าพเจ้าก็ปฏิเสธได้ลำบากทั้งนี้เพราะอาจารย์สุลักษณ์
ศิวรักษ์ ซึ่งตอนนั้นเป็นกรรมการผู้จัดการมูลนิธิโกมลคีมทอง
มากระซิบบ้างดังกล่าวให้กับข้าพเจ้าทราบก่อนที่จะเดินทางมาจำ
พรรษาแรกที่วัดป่าสุคะโต ท่านได้ยั่วว่าหากได้รับการนิมนต์อย่า
ปฏิเสธ ด้วยความนับถือและความเกรงใจอาจารย์สุลักษณ์ ข้าพเจ้า
จึงยอมรับคำ แต่ในใจนั้นคิดเชื่อว่าตนคิดเรื่องนี้คืออาจารย์สุลักษณ์
นั่นเอง ถ้าจะให้เดาก็คงเป็นเพราะอาจารย์สุลักษณ์อยากให้ข้าพเจ้า
บวชนานๆ จึงหางานให้ข้าพเจ้าได้ทำไม่รีบเลิก”

อันนี้คือความสำคัญของบุคคลเกียรติยศ บุคคลที่เป็นปราชญ์ของมูลนิธิ โกมลคีมทอง ซึ่ง ณ บัดนี้ ท่านก็เจริญพรชามาได้ ๓๔ พรรษา แล้วก็ เป็นบุคคลที่ทำคุณงามความดีในทางอุตมคติมาอย่างยาวนานจนกระทั่งทุกวันนี้

ผมเองมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ตนเองได้มีโอกาสแนะนำปราชญ์ รุ่งเยาว์ อย่างน้อยท่านแรกก็คือพระไพศาล วิสาโล เมื่อประมาณ ๓๔ ปี มาแล้ว และในบัดนี้ ผมเองก็ได้รับเกียรติอย่างยิ่งในการแนะนำปราชญ์ของเรา ที่ถือว่ามีอายุน้อยเช่นกันก็คือคุณกษิตศ อนันทนาวร

คุณกษิตศ แม้นอายุยังเยาว์ แต่ก็มีเกียรติประวัติ มีผลงานในทาง อุตมคติมิใช่น้อย คุณกษิตศเกิดในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่สำคัญคือวันที่ ๒๙ พฤษภาคม เธอเองเป็นเด็กหัวเมืองเช่นเดียวกับครูโกมล คิมทอง ซึ่งเป็นคน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี สำหรับคุณกษิตศเองเกิดในครอบครัวคนไทย เชื้อสายจีนไหหลำที่ค้าขายกาแฟ ร้านโกयी ในตลาดตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ผมขอตั้งข้อสังเกตนิดหนึ่งนะครับว่า วันเดือนปีเกิดของคุณกษิตศเป็น หมุดหมายสำคัญ เพราะปีนั้นถือว่ครบวาระ ๖๐ ปี ของการเปลี่ยนแปลงการ ปกครอง ๒๕๓๕ แล้วก็ครบวาระ ๑๐๐ ปี ของการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน สยามครั้งใหญ่ที่ฝรั่งเขาเรียกว่า “Chakri Reform” แล้ววันที่คุณกษิตศเกิดเอง ก็เป็นเวลา ๑๐ วันหลังจากที่เกิดเหตุการณ์นองเลือดกลางกรุงเทพมหานคร ในการที่ชนชั้นกลางเรียกร้องประชาธิปไตยและโค่นล้มเผด็จการซึ่งเหตุการณ์ ก็ยังคงรุ่มอยู่ในปัจจุบัน ที่ผมกล่าวอย่างนี้เพราะเห็นว่าคุณกษิตศสนใจเรื่อง เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองเช่นกัน

ความสำคัญของคุณกษิตศในช่วงวัยศึกษาก็คือ เขาเป็นเด็กนักเรียน ที่เรียนเก่ง ได้เกรด ๔ มาโดยตลอด เป็นที่หนึ่งของโรงเรียนประจำอำเภอ ตะพานหิน ซึ่งสามารถจะเข้าเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมที่กรุงเทพฯ ได้อย่าง สบายๆ แต่เพราะความที่เขาเชื่อฟังพ่อแม่ เขาก็ไปเรียนที่ม่งฟอร์ตวิทยาลัย ที่เชียงใหม่ ซึ่งเป็นเครือข่ายของอัสสัมชัญอันเป็นสำนักเรียนเก่าของอาจารย์ สลักษณ์และท่านพระไพศาล วิสาโล

ในระหว่างที่เขาเรียนถึงมัธยมปลายเขาเริ่มที่จะมีแววสนใจด้านประวัติศาสตร์การเมือง ประวัติศาสตร์สังคม โดยเขาได้อ่านหนังสือของลุงสุพจน์ ด้านตระกูล ซึ่งกล่าวได้ว่าลุงสุพจน์เป็นเสมือนหนึ่งสาวก และก็เป็นอรรถกถาจารย์ทางความคิดทางการเมืองของอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ และเขาก็ชอบอ่านหนังสือหนักๆ ของมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ซึ่งอันนี้ก็เป็นเรื่องที่สำคัญ ถึงแม้ว่าจะทำให้การเรียนเขาตกลงไปบ้างก็เหลืออยู่ประมาณ ๓.๙๓ เขาก็ยังมีสิทธิ์ในการเรียนแพทย์ ที่คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แต่ด้วยความที่เขาหันเหมาทางสายสังคม นักเรียนที่ครั้งหนึ่งถือได้ว่าเก่งที่สุดในสายวิทย์-คณิต ของโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย เบนเข็มมาเรียนทางด้านนิติศาสตร์ และมุ่งเข็มมาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยตรง ทั้งนี้ก็เหมือนกับการตามรอยของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจสำคัญของเขา

จริงๆ แล้วการที่คนทุกวันนี้มาเรียนนิติศาสตร์ไม่ใช่เรื่องตื่นเต้น เพราะว่าเป็นสิ่งที่ติดึกเรียนนิติศาสตร์มีเป็นจำนวนมาก เพราะว่าเป็นความมั่นคงมั่นคงในชีวิตได้ไม่แพ้แพทย์ แต่ในกรณีของคุณกษิตศิไม่ได้เล็งเห็นผลในเรื่องของการมีความมั่นคงในอาชีพ แต่เขาพูดคำหนึ่งในการที่เลือกเรียนนิติศาสตร์ก็คือว่า “เขาต้องการที่จะแสวงหาความหมายของชีวิต ไม่ต้องการที่จะตายอย่างไรชื่อ” อันนี้คือคำของคุณกษิตศินะครับ ซึ่งถ้าเขาสามารถถ่ายทอดวรรคทองมาเป็นภาษากวีได้ก็คงจะออกมาเหมือนโคลงของอาจารย์ป๋วยที่ตั้งปณิธานไว้เมื่อตอนที่ท่านอายุเพียง ๒๔ ปี หลายท่านในที่นี้อาจจะจำได้

กุชายชาญชาติเชื้อ	ชาติรี
กุเกิดมาก็ที่-	หนึ่งเฮ้ย
กุคาดก่อนสิ้นชี-	วาอาตม์
กุจักไฉไลเว้ย	โลกให้แลเห็น

ที่ผมยกขึ้นมาเพราะเหตุว่าคุณกษิตศกึ้นับถืออาจารย์ป่วย อึ้งภากรณ์
ว่าเป็นต้นแบบที่สำคัญของเขาไม่น้อยไปกว่าท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์
แล้วเขาก็ตามรอยเส้นทางของท่านทั้งสองมาโดยตลอด แต่โชคร้าย คือเมื่อ
คุณกษิตศกึเข้ามาเรียนในธรรมศาสตร์แล้ว เขาก็ไม่ค่อยถูกโฉลกเท่าไรกับ
กิจกรรมนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เขาก็เลยต้องออกไปแสวงหาการเรียนรู้
ความหมายของชีวิตนอกห้องคองงาข้าง

และจากจุดนี้เองทำให้เขาได้พบกับกัลยาณมิตรคนสำคัญ ก็คือครู
นอกมหาวิทยาลัย ได้พบกับปัญญาชนสยาม ทุกท่านก็คงจะเจอออกว่าใน
ปฏิทินชีวิตของคุณกษิตศกึ้นั้น วันที่สำคัญนอกเหนือจากวันเกิดของเขาแล้ว
ก็คือวันที่เขาพบกับปัญญาชนสยามตัวเป็นๆ ในงานวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์
๒๕๕๔ เป็นวันที่ได้มีการจัดงานครบรอบ ๔๐ ปีของมูลนิธิโกมลคีมทอง
แล้วเขาก็ได้พบกับ ส. ศิวรักษ์ คนที่เขียนเรื่อง *นายปรีดี พนมยงค์ ตามทัศนะ
ส. ศิวรักษ์* ซึ่งเขาชื่นชมหนังสือเล่มนี้มาก และก็มีความตื่นตื้นที่ได้พบกับ
ส. ศิวรักษ์ ในบรรดาลูกศิษย์ลูกหาของอาจารย์สุลักษณ์ ท่านเป็นเหมือนกับ
โสกราตีสที่เป็นทั้งกัลยาณมิตรและก็เป็นแม่เหล็กดึงดูดเยาวชนให้เข้าหาท่าน
คุณกษิตศกึเช่นกันที่ติดตามอาจารย์สุลักษณ์มาโดยตลอด

เขาเองจริงๆ แล้วถึงแม้จะสนใจออกไปฟังปาฐกถาและการอภิปราย
ทางสังคมนอกรั้วมหาวิทยาลัย แต่เขาก็ไม่เคยหนีเรียน แต่คราวนี้เขาถึงขนาด
หนีเรียนเพื่อที่จะไปร่วมงานกับอาจารย์สุลักษณ์ ก็คือเป็นงานเหมือนกับการ
เตรียมการที่จะจัดงาน ๑๐๐ ปีชาตกาล ป่วย อึ้งภากรณ์ ซึ่งอาจารย์สุลักษณ์
ท่านเป็นนครอบคอบเวลาจะจัดงานให้ใครท่านจะเตรียมล่วงหน้าประมาณ ๓ ปี
อาจารย์ป่วยครบรอบ ๑๐๐ ปี ในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ อาจารย์สุลักษณ์ได้เตรียม
จัดงานสันติประชาธรรมสู่อันติรัฐของอาจารย์ป่วย อึ้งภากรณ์ ในวันที่
๙ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ซึ่งคุณกษิตศกึถึงขนาด
หนีเรียนไปร่วมงานในวันนั้น หลังจากที่เสร็จงาน เขาก็ได้รับการชักชวนจาก
อาจารย์สุลักษณ์ให้เข้าร่วมประชุม และในที่ประชุมอาจารย์สุลักษณ์ก็ตั้งให้เขา

เป็นรองเลขานุการของโครงการ แล้วก็เป็นคนที่จะช่วยดูแลจัดกิจกรรมให้กับป่วย
เสวนาคาร ที่วัดปทุมคงคา ผมเองก็ได้รับเกียรติจากคุณกษิตติศให้ไปร่วมเวทีที่
วัดปทุมคงคา ตรงจุดนี้เองก็ถือว่าพลิกผันชีวิตของคุณกษิตติศโดยสิ้นเชิง จาก
คนที่เคยเป็นเพียงนักฟัง นักอ่าน ที่นี้ต้องมาเป็นนักกิจกรรม แล้วก็กิจกรรม
ที่อยู่นอกรั้วมหาวิทยาลัย ตรงนี้สำคัญมาก แล้วเขาก็ทำงานอย่างเข้มแข็ง

พอถึงช่วงปี ๒๕๕๘ เป็นช่วงที่อาจารย์สุลักษณ์ท่านก็จะส่งต่อไม่มีการ
จัดงาน ๑๐๐ ปีชาตกาลป่วย อึ้งภากรณ์ให้กับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่ง
นับว่าเป็นจุดสำคัญ โดยที่คุณกษิตติศได้รับมอบหมายจากมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ให้เป็นผู้จัดการของโครงการ ๑๐๐ ปีชาตกาล ศ.ดร.ป่วย อึ้งภากรณ์
ซึ่งเป็นโครงการที่ใหญ่มาก สิบบอกไปว่าในช่วงแรกที่คุณกษิตติศทำงานให้ป่วย
เสวนาคารก็ยังเรียนหนังสืออยู่ แล้วก็ในปี ๒๕๕๙ เขาได้จบการศึกษาเป็น
นิติศาสตรบัณฑิตของธรรมศาสตร์ด้วยเกียรติยศอันดับสอง ซึ่งก็ถือว่าสำหรับ
คนที่กิจกรรมเป็นงานหลัก การเรียนเป็นงานรอง การได้เกียรติยศอันดับสอง
นี้ถือว่าเก่งมาก

แล้วเขาก็มาช่วยทำงานเป็นสาราณียกรให้กับ*อาจารย์สาร*ต่อจาก
คนรุ่นใหม่คนสำคัญคนหนึ่งก็คือคุณเนติวิทย์ โชติภัทร์ไพศาล กับคุณณัฐนพ
พลาหาญ แต่คุณกษิตติศได้มาทำหน้าที่*อาจารย์สาร*ตอนที่สำเร็จการศึกษา
แล้ว และก็มาต่อด้วยการเป็นผู้จัดการของโครงการ ๑๐๐ ปีชาตกาล ศ.ดร.ป่วย
อึ้งภากรณ์ ซึ่งเป็นโครงการที่เขาต้องสร้างนวัตกรรม ดูแลประสานงานทุกอย่าง
ในการทำกิจกรรมของโครงการนี้ให้ลุล่วง นับตั้งแต่ทำเวทีละคร ซึ่งใหญ่
มากแล้วก็ทำเรื่องเกี่ยวกับคอนเสิร์ต สัญจรเสวนาต่าง ๆ มากมาย แต่งานที่เขา
ภาคภูมิใจที่สุดก็คือการได้เป็นบรรณาธิการนิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ที่เราเรียกว่า
Complete Work ของอาจารย์ป่วย อึ้งภากรณ์ ทุกเล่ม ไม่ใช่เพียงแค่รวมเล่ม
เฉยๆ เขายังค้นคว้าเขียนคำนำ เชิงอรรถ อะไรต่างๆ เพิ่มเติมมากมาย แล้วก็
เขาเป็นบรรณาธิการหนังสืออาจารย์ป่วยนี้ไม่น้อยกว่า ๒๐ เล่ม นอกเหนือ
ไปจากการที่เขาเป็นบรรณาธิการให้กับ*สารป่วย*แล้ว ธรรมศาสตร์ยังได้

มอบหมายให้เขาเป็นบรรณาธิการให้กับหนังสือวาระสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ป่วย และอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เช่นการจัดงานวันสันติภาพวันปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นงานที่หนักแต่เขาก็ทำงานได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เพราะฉะนั้นกล่าวได้ว่า ในบรรดาคนรุ่นใหม่ด้วยกันคุณกษิตก็ไม่ใช่คนโนเนม ก็ถือว่าเป็นคนที่มีความสำคัญเป็นข้างเผือก แต่สำหรับเขาเองในขณะนั้นกำลังเรียนต่อปริญญาโททางด้านนิติศาสตร์ที่เขารักเพราะต้องการที่จะเดินรอยตามท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ แต่เมื่อใครไปถามเขาว่าอนาคตจะทำอย่างไร คุณกษิตตอบเองว่า “อนาคตนี้ผมไม่รู้เลยว่าจะเป็นอย่างไง”

แต่ตอนนี้ขอเรียนเชิญคุณกษิต อนันทนารถ มากเล่าแสดงปาฐกถา โทมัสคิมทอง ประจำปี ๒๕๖๑ ในหัวข้อที่ทำทนายว่า “มีอุดมคติไปทำไมกัน ข้อคิดจากชีวิตโทมัส คิมทอง” ขอเชิญครับ

ปาฐกถาเรื่อง
มีอุดมคติไปทำไมกัน...
ข้อคิดจากชีวิตโกมล คีมทอง

โดย กษิตศ อนันตนาทร

เกริ่นนำ

ก่อนอื่นต้องขอขอบคุณ พี่สันติสุข โสภณสิริ ที่กล่าวแนะนำผมได้ดีมาก อาจจะดีกว่าที่ผมจะแนะนำตัวเองด้วยซ้ำ อย่างที่พี่สันติสุขกล่าวไปผมดีใจมากที่ได้มาพูดในงานปาฐกถาโกมลคีมทอง ความจริงตอนที่เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิโกมลคีมทองโทรศัพท์มาชวนให้ผมมาพูด ใจหนึ่งผมก็ยินดี อีกใจหนึ่งก็ค่อนข้างจะเกร็งๆ เหมือนที่พี่สันติสุขพูดถึงพระไพศาล วิสาโล เมื่อคราวที่พระคุณท่านได้รับเชิญเป็นปาฐก คือผมรู้สึกที่ผมไม่ได้มีผลงานอะไรมากมายขนาดนั้น แต่ว่าการที่ให้เกิดริตผมมาพูด ผมก็ยินดีและดีใจมาก

ส. ศิวรักษ์ เดินขึ้นไปบนเวทีเพื่อยุติการอ่านโคลงสี่สุภาพของอังคาร กัลยาณพงศ์ ในงาน ๔๐ ปีมูลนิธิโกมลคีมทอง ณ หอประชุมศรีบูรพา ม.ธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

นอกจากนี้ผมยังมีความหลังกับปาฐกถาโกมลคีมทองอีกด้วย เพราะเหตุที่ผมพบอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ครั้งแรกในงานโกมลคีมทองเมื่อปี ๒๕๕๔ ซึ่งอาจารย์เป็นปาฐก และครั้งนั้นก็ค่อนข้างจะตื่นตาตื่นใจมาก เพราะสารในปาฐกถาของอาจารย์ได้วิจารณ์บทบาทหน้าที่และการดำเนินกิจกรรมของมูลนิธิ โดยกล่าววิจารณ์กรรมการหลายคนอย่างตรงไปตรงมาไม่เพียงเท่านั้น ก่อนการปาฐกถาของอาจารย์ มีการอ่านโคลงสี่สุภาพโดยท่านอังคาร กัลยาณพงศ์ ที่ไพเราะมาก รุ่งๆ อาจารย์ก็เดินขึ้นมบบนเวที แล้วก็บอกว่า “พอได้แล้วอังคาร เลยเวลามามากแล้ว” ผมตกใจมากว่าอาจารย์กล้าทำขนาดนี้เลย เพราะฉะนั้นวันนี้ ผมจะพยายามพูดให้อยู่ในเวลาที่กำหนด จะได้ไม่โดนอาจารย์ขึ้นมมาไล่

ตลอดระยะเวลา ๓ ปีที่ผ่านมา (๒๕๕๘-๒๕๖๐) ผมทำงานเป็นลูกจ้างชั่วคราวของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในตำแหน่งผู้จัดการโครงการ ๑๐๐ ปีชาตกาล ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ จึงได้ทำกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะการผลิตหนังสือจำนวนมากเกี่ยวกับอาจารย์ป๋วย ซึ่งงานสำคัญชิ้นหนึ่งของงานที่ผมได้กลับมาอ่านอีกครั้งเมื่อทำหนังสือชุดรวมงานนิพนธ์สมบูรณ์ของอาจารย์ป๋วยคือเรื่อง “อุดมคติ” ปฐมปาฐกถาของมูลนิธิโกมลคีมทอง ที่อาจารย์ป๋วยแสดงไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ ซึ่งจับใจผมมาก เมื่อได้รับเกียรติให้มาแสดงปาฐกถาในรายการเดียวกับอาจารย์ป๋วย ผมขอตั้งชื่อปาฐกถาว่า “**มีอุดมคติไปทำไมกัน...ข้อคิดจากชีวิตโกมล คีมทอง**” เพราะเมื่อตัวเองมีโอกาสมิ้อกพูด จึงอยากขยายความต่อจากของอาจารย์ป๋วย

อัลเฟรด นอร์ท ไวท์เฮด กล่าวไว้แต่ ค.ศ. ๑๙๒๙ ว่า “แนวคิดหลักทางปรัชญาของยุโรป ล้วนแต่เป็นเชิงอรรถของเพลโต” ฉะนั้น ปาฐกถาของผมที่จะแสดงต่อไปนี่ก็เป็นเพียงเชิงอรรถของอาจารย์ป๋วย ที่จะขยายความสิ่งที่ท่านพูดไว้เมื่อ ๔๔ ปีก่อน ฉะนั้น

หนึ่ง ในปีนี้ยังมีวาระพิเศษเกี่ยวกับโกมล คีมทอง โดยตรงด้วย ถ้าเขายังอยู่จะอายุครบ ๗๒ ปี ในวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งไม่นับว่ามากเลยก็รุ่นราวคราวเดียวกับคุณพิภพ ธงไชย ซึ่งเวลานั้นยังกระฉับกระเฉงและทำงานต่างๆ ได้อยู่อย่างสามารภ

ปัญหาของผมก็คือคนรุ่นผมหรือคนรุ่นหลังผมอย่างคุณเนติวิทย์ โชติภัทร์ไพศาล ที่นั่งอยู่ข้างหลังห้องก็คือ คุณเนติวิทย์กับผมรู้สึกว่โกมลคีมทองเป็นใครก็ไม่รู้ซึ่งห่างไกลเรามากเลย อย่างที่บอกว่าผมมาเจออาจารย์สุลักษณ์ครั้งแรกในงานปาฐกถาโกมลแล้วเมื่อปี ๒๕๕๔ จริงๆ ผมรู้จักอาจารย์สุลักษณ์ผ่านตัวหนังสือมาก่อนคือหนังสือ **นายปรีดี พนมยงค์ตามทัศนะ ส. ศิวรักษ์** ที่พิมพ์โดยมูลนิธิโกมลคีมทองเมื่อตอนอาจารย์ปรีดีมีชาตกาลครบศตวรรษ ซึ่งหน้าเครดิตข้างในอธิบายที่มาของมูลนิธิว่า “มูลนิธิโกมลคีมทองจัดตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๑๖ มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นเตือน และสนับสนุนให้บุคคลมี

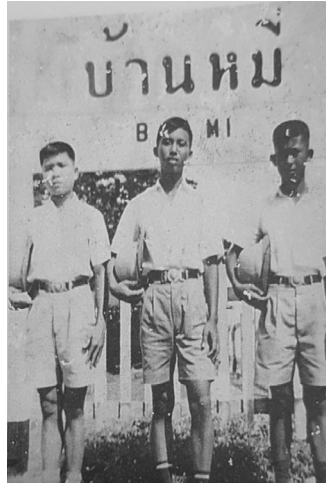
ความเสียสละเพื่อสังคม มีอุดมคติ เป็นผู้นำในทางที่ถูกต้อง ตามแบบอย่างของ ครูโกมล คีมทอง ผู้สูญเสียชีวิตเมื่อปี ๒๕๑๔ ขณะอุทิศตนเป็นครูอยู่ในถิ่น ทุรกันดาร” ผมก็รู้สึกว่ามันไม่เท่าเลย โกมล คีมทอง แปลว่าอะไรก็ไม่รู้ ก็รู้สึก ตั้งคำถามเยอะมากกว่าโกมลเป็นใคร แล้วก็ไม่เคยสนใจใคร่รู้ชีวิตโกมลจริงๆ จังๆ สักเท่าไร จนต้องมาเตรียมปาฐกถาถึงได้มาอ่านอะไรเยอะแยะ

เค้าโครงที่จะพูดวันนี้ ก็จะพูดตามหัวข้อว่า “มีอุดมคติไปทำไมกัน” แต่ ก่อนที่จะไปถึงใจหทัยนั้นจะชวนคุยว่าโกมลเป็นใคร แล้วอะไรคือความเป็นโกมล คีมทอง สุดท้ายจะมาชวนคุยว่า อุดมคติที่โกมลมีหรือว่าอุดมคติที่ใครๆ มีนั้น มี ไปเพื่ออะไร

โกมลคือใคร ใครคือโกมล

โกมล คีมทอง เป็นเด็กหนุ่มต่างจังหวัด จบการศึกษามาจากลพบุรีก่อน ที่จะเข้ามาเรียนที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย แล้วจบการศึกษาครุศาสตรบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี ๒๕๑๒ เขาเรียนเอกมัธยมศึกษา โท สังคมศึกษา และเรียนภาษาฝรั่งเศสด้วย ที่น่าสนใจคือในหนังสืองานศพบอกว่า ตอนสอบเข้ามหาวิทยาลัย โกมลบอกกับผู้หญิงคนหนึ่งชื่อ **นันทา เจียมศรีจันทร์** ว่าเขาสอบได้ทั้งที่ธรรมศาสตร์และจุฬาย แต่เขาเลือกเรียนจุฬายเพราะว่าอยาก เป็นครู ที่ผมชอบคือเขาบอกว่าอยากเป็น “คนเพลิงที่ให้แสงสว่างแก่ผู้อื่น มากกว่า”^๑ ซึ่งก็เป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญอย่างหนึ่ง

^๑ นันทา เจียมศรีจันทร์, “น้องโกมล,” ใน *โกมล คีมทอง* (หนังสือที่ระลึกในงานสังสการศพ นายโกมล คีมทอง อดีตครูใหญ่โรงเรียนเหมืองห้วยในเขา บ้านส้อง สุราษฎร์ธานี ณ ฌาปนสถาน วัดประยุรวงศาวาส วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๑๔), น.๒๑. อนึ่ง บางคน ก็ว่า โกมลสอบได้นิติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ไม่ใช่รัฐศาสตร์.

อาจารย์ไพฑูรย์ สินลารัตน์เล่าว่า “โกมลดูจะไม่มีอะไรพิเศษให้แลเห็นเด่นชัดมาก นอกไปเสียจากความกระตือรือร้นในความเขาเป็นครูมากกว่าคนอื่น ๆ”^๒

ขณะที่อาจารย์อุทัย ดุลยเกษม ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของเขาบอกว่า “โกมลเป็นคนเรียบร้อย สุภาพ พูดจานุ่มนวล อ่อนน้อมถ่อมตน ทั้งที่เขายึดมั่นในหลักการและเหตุผลอย่างมั่นคง...เป็นคนที่มีความคิดริเริ่มดีมาก และพยายามนำความคิดของเขาออกมาปฏิบัติ”^๓

นอกจากโกมลจะเป็นคนที่ตั้งใจเรียน ตั้งใจอยากจะเป็นครูแล้ว ยังเป็นคนชอบอ่านหนังสือ ชอบเขียนหนังสือ ข้อสำคัญข้อหนึ่งที่เป็นหลักคิดได้คือ “ใครคิดตื่น ๆ ก็จะทำให้เห็นว่า การเรียนหนังสือจะทำให้คนฉลาด แต่ที่แท้แล้วการอ่านหนังสือต่างหากช่วยทำให้คนฉลาด การเรียนหนังสือช่วยให้อ่านได้...แต่การหาปัญหา การหาความรู้เป็นอีกเรื่องหนึ่ง คือเรื่องของการอ่านการศึกษา

^๒ ไพฑูรย์ สินลารัตน์, “ประวัติโกมล คิมทอง,” ใน *โกมล คิมทอง*, ไม่ปรากฏเลขหน้า.

^๓ อุทัย ดุลยเกษม, “ระลึกถึงโกมล,” ใน *โกมล คิมทอง*, น.๓๓.

หาความรู้” โกลมพูดทำนองว่าการเรียนหนังสือทำให้เราอ่านเป็น ทำให้เรารู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ และการแสวงหาความรู้เอง คิดเอง จะช่วยทำให้เราได้ความรู้มากกว่า

นอกจากโกลมจะอ่านมากแล้ว ก็ยังเขียนมากอีกด้วย เขาเขียนหนังสือลงทั้ง *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* *วิทยาศาสตร์* *วิทยาศาสตร์ปริทัศน์* และ *ศุภนิเทศศึกษา* รวมถึงหนังสือในคณะ เช่น *สุจิตร์เพลิงชมพู มิตรสัมพันธ์* ฯลฯ เมื่อโกลมตายในปี ๒๕๑๔ หนังสืองานศพโกลมหนาถึง ๕๐๐-๖๐๐ หน้า เพราะนอกจากคำไว้อาลัยแล้ว ยังมีการรวบรวมผลงานของเขามาตีพิมพ์ไว้ด้วย ถ้าผมตายวันนี้พรุ่งนี้ แล้วโซเชียลยังมีคนทำหนังสืองานศพให้ คงไม่มีทางที่จะรวมงานเขียนของผมได้มากถึงเพียงนั้น แสดงว่าโกลมเป็นคนที่นอกจากจะคิดแล้ว ปฏิบัติแล้ว ยังแสดงออก และยังเขียนอะไรต่างๆ ไว้มากพอสมควร

“ โกลม คิมทอง, “จดหมายถึง อาจารย์ละม้ายมาศ ศรีทิต ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๑๓,” ใน *โกลม คิมทอง*, ๒๕๑๔, น.๑๒๒.

นอกจากคิดและเขียนแล้ว โกลมก็ยังออกไปทำกิจกรรมทั้งในมหาวิทยาลัยแล้วก็นอกมหาวิทยาลัยด้วย ในช่วงที่อยู่มหาวิทยาลัย โกลมไม่เพียงอยู่ชมรมสังคมศึกษา ชมรมปาฐกถาโต้วาที เขาก็ยังเป็นสาราณียกร ทำหนังสือของคณะและทำหนังสือนอกคณะ อย่าง **สังคมศาสตร์ปริทัศน์** ฉบับนิสิตนักศึกษา หรือว่าการร่วมงานกับชมรมองค์กรพุทธ องค์กรคริสเตียน และที่สำคัญก็คือศึกษิตเสวนาและปริทัศน์เสวนาที่อาจารย์สุลักษณ์เป็นหลักลำคัญ โกลมก็มีบทบาทพอสมควร

นอกจากกิจกรรมที่โกลมทำแล้ว ยังมีหลักคิดบางอย่างปรากฏอยู่ในชีวิตโกลมเอง ซึ่งอาจารย์ **สุมน อมรวิวัฒน์** พูดถึงโกลมได้อย่างน่าสนใจ คือ “โกลมชอบคิดถึงปรัชญา ควบคู่ไปกับคิดชีวิตความเป็นอยู่ของเพื่อนร่วมชาติ เมื่อคุยกันถึงเรื่องการเพิ่มพูนรายได้ของคนในชนบท พูดถึงระบบจัดการศึกษา เพื่อเขาเหล่านั้น พูดถึงชีวิตของชาวมหาวิทยาลัยที่ควรจะเป็น โกลมคิดข้อคิดที่ดี มีเหตุผล นอกจากจะคิดแล้ว เขายังฝันอีกด้วยว่าสิ่งที่เขาคิดนั้นย่อมทำได้ เป็นไปได้ ดวงตาที่แจ่มใสของโกลมมีแววจริงจังยากที่จะหาได้ในคนหนุ่มวัยเดียวกัน”^๔ โกลมคิด โกลมทำ โกลมมีความใฝ่ฝัน แล้วเขาก็ออกไปร่วมกิจกรรม

^๔ สุมน อมรวิวัฒน์, “ฉันคิดถึงโกลม,” ใน *โกลม คิมทอง*, น. ๑๒-๑๓.

ต่างๆ ทั้งเสวนา ปาฐกถา รวมทั้งออกค่ายหลายที่ทั้งภาคใต้ ภาคอีสาน และภาคตะวันออก

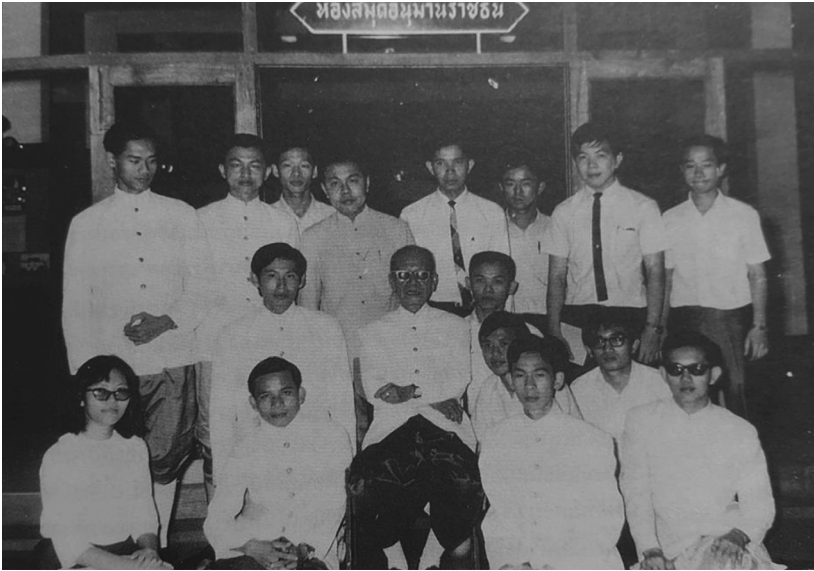
ช่วงปิดภาคเรียนปี ๒๕๑๐ ได้ไปออกค่าย (มุสลิม) ครั้งแรกที่บ้านทอน จังหวัดนราธิวาส ต่อมาเป็นตัวแทนไปค่ายฝึกผู้นำนิสิตนักศึกษาอาสาพัฒนา ร่วมกับเพื่อนจากสถาบันอื่นๆ ที่บ้านนายาง จังหวัดหนองคาย เมื่อฤดูหนาวปีนั้น และไปค่ายอาสาสมัครสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่บ้านหนองแปน จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อฤดูร้อนปี ๒๕๑๑ และได้เป็นประธานค่ายพัฒนาการศึกษาของสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปี ๒ ที่บ้านบางขวัญ จังหวัดฉะเชิงเทราด้วย^๖

นอกจากการทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัย นอกมหาวิทยาลัย การคิดและการเขียนแล้ว โทมยังแสวงหาความรู้จากแวดวงปัญญาชน มีพูดถึงอาจารย์สุลักษณ์ ซึ่งผมไปคัดตมาจากไดอารี่ของโทม เมื่อ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๑๐ โทมเขียนว่า “ตัวนี้โชคดีเหลือเกิน โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมร่วมกับอาจารย์สุลักษณ์ กรอกหูให้เห็นความสำคัญของการรู้จักจริง เป็นนักคิด และต้องเก่งภาษา อาจารย์ย้ำสองหนแล้วว่า ความดีไม่มีศูนย์ เราทำดีแก่อีกคนหนึ่ง อาจได้ติดต่อจากอีกคนก็ได้ ทำดีแก่ใครอย่าไปหวังว่าจะได้ติดต่อกับคนนั้น ต้องหวังผลเป็นโครงการระยะยาว และได้ข้อคิดเรื่องการเขียนจากอาจารย์อีกมาก เราโชคดี”^๗

^๖ พงษ์ กรีขไทกรวรรณ (บรรณาธิการ), โทมคนหนุ่ม รวมข้อเขียนแห่งความบันเทิงใจ (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโทมลคิมทอง, ๒๕๕๐), น.๑๔๐-๑๔๑.

^๗ โทม ลคิมทอง, “บันทึกประจำวัน,” ใน โทมลคิมทอง รวมข้อเขียนแห่งความบันเทิงใจ, น.๑๔๐-๑๔๑.

โกมล (ซ้ายมือของพระยาอนุมานราชชน ที่เห็นใบหน้าเพียงส่วนเดียว) ถ่ายร่วมกับชาวชมรมปริทัศน์เสวนา ในวันเปิดห้องสมุดอนุมานราชชน ณ หอสมุดแห่งชาติ ปี ๒๕๑๑ ในภาพยังมี พิภพ ธงไชย วิชัย โชควิวัฒน์ สลักษณ์ ศิวรักษ์ ฯลฯ

โกมลอยู่ในแวดวงของปัญญาชน อย่างที่บอกไว้ทั้งในศิกษิตเสวนา ในปริทัศน์เสวนา อย่างภาพเมื่อตอนงานเปิดห้องสมุดพระยาอนุมานราชชน เนื่องในโอกาส ๘๐ ปีของท่านเจ้าคุณที่หอสมุดแห่งชาติท่าवासกรี โกมลก็เป็นคนซึ่งอยู่ในภาพด้วย อยู่ข้างๆ เจ้าคุณอนุมานฯ ทางฝั่งซ้ายเห็นหน้าอยู่นิดเดียว ตรงนี้แต่ข้างหลังที่เห็นเด่นกว่ามีทั้งคุณพิภพ ธงไชย คุณหมอวิชัย โชควิวัฒน์ แล้วก็อาจารย์สลักษณ์ ศิวรักษ์

อย่างที่บอกครับ โกมลมีความฝันว่าเขาอยากเป็นครู สิ่งนี้ยังปรากฏอีกหลายครั้งในข้อเขียนของเขา ซึ่งผมก็คัดมาบางส่วน “ปัจจุบัน คนเป็นครูด้วยใจรักแทบจะหาตัวได้น้อยเหลือเกิน โดยเฉพาะระดับยิ่งสูงขึ้นไป เพราะไม่ไ้และไม่ไ้เงินเท่าอาชีพอื่น คนที่เป็นครูจึงเป็นพวกที่สอบแข่งสู้ใครไม่ได้แล้ว ไปไหนไม่รอดเป็นส่วนมาก ไม่อีกทีก็เป็นพวกที่ไม่รู้จะทำอะไรได้แล้ว”

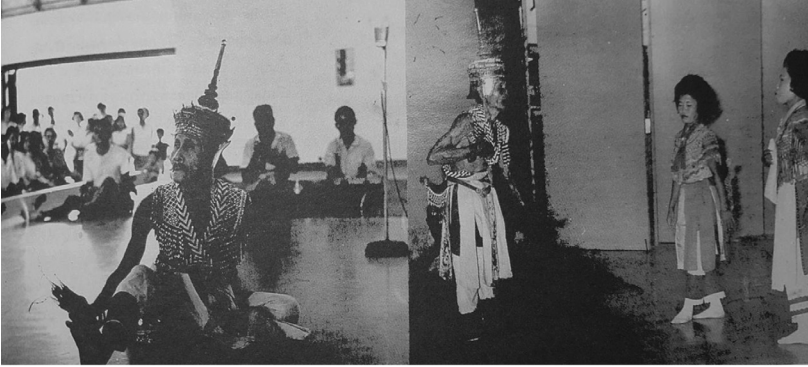
กลับมาสอนหนังสือหากิน”^๘ โคมลยังบ่นถึงสภาพสังคมเวลานั้นว่า “แทนที่จะวัดคนกันที่การกระทำและผลงานของเขา กลับวัดกันที่ปริญญา วัดกันที่เงิน”^๙ ซึ่งก็ไม่ต่างจากสภาพสังคมในเวลานี้เสียเท่าไร

จุดหักเหของโคมลเกิดขึ้นเมื่อจบการศึกษา มีคนเชิญให้เขาไปเป็นอาจารย์สอนที่ครุศาสตร์ จุฬายฯ แล้วพอไปจัดกิจกรรมที่ภาคใต้ก็มีคนมาชวนให้ไปเป็นครูในโรงเรียนเหมืองห้วยในเขา ที่สุราษฎร์ธานี ซึ่งผมตีความว่าโคมลคงหวังไว้ว่าสิ่งที่ตัวเองคิด ตัวเองอยากจะทำจะเป็นผลสำเร็จขึ้นมาด้วยมือของตัวเองและได้ทำตามอุดมคติของเขามากกว่า สุดท้ายจึงเลือกไปเป็นครูที่ภาคใต้ในสุราษฎร์ธานี ซึ่งห่างไกลและทุรกันดารมาก และเริ่มจากศูนย์เลยทีเดียว ข้อที่น่าสนใจก็คือโคมลไม่ได้ไปสอนหนังสือตามหลักสูตรที่กระทรวงกำหนด เขาต้องการให้เด็กเรียนรู้อชีวิตรอบตัว ให้มีความภูมิใจในท้องถิ่นให้รู้จักใช้ประโยชน์จากสิ่งต่างๆ รอบตัว

เรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่เป็นไฮไลต์คือ เขาสนใจเรื่องมโนราห์ เรื่องคติชาวบ้าน มีการส่งบทความเรื่องมโนราห์มาลงพิมพ์ใน*วิทยาสารปริทัศน์* ของอาจารย์สุลักษณ์ และในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๓ ซึ่งวาระคล้ายวันบรมราชาภิเษกของรัชกาลที่ ๗ ที่สยามสมาคมโดยอาจารย์สุลักษณ์ โคมลก็พาคณะมโนราห์มาแสดงในกรุงเทพฯ อาจารย์เทือก กุสุมา ณ อยุธยา ผู้สอนวิชาคติชาวบ้านในจุฬายฯ ยังชมโคมลไว้ด้วยว่า โคมลเป็นนิสิตที่ทำให้ความฝันและมีใจรักของเขาเป็นขึ้นเป็นอันได้ด้วยการเป็นครูในชนบท โดยที่ไม่ปรากฏว่ามีนิสิตคนไหนที่เคยเรียนวิชานี้กับอาจารย์ทำได้ขนาดนี้ และยังเปรยว่า

^๘ โคมล คิมทอง, “จดหมายถึง รัชชชัย เหยียบทอง ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๑๒,” ใน *โคมลคนหนุ่ม รวมข้อเขียนแห่งความบันเทิง*, น.๓.

^๙ โคมล คิมทอง, “ความว่างเปล่า,” ใน *โคมลคนหนุ่ม รวมข้อเขียนแห่งความบันเทิง*, น.๗๒.

“น่าเสียดายที่อายุแก่แล้ว มิฉะนั้นคงจะทำอะไรให้แก่ “คติชาวบ้าน” (Folklore) ของไทยได้ยิ่งกว่านี้”^{๑๐}

มีเกร็ดอันหนึ่งที่อาจารย์สุลักษณ์เขียนในหนังสืองานศพโกมล ซึ่ง น่าสนใจดี ตอนที่โกมลพามโนราห์ขึ้นมาแสดงในกรุงเทพฯ มีนักการศึกษาผู้ใหญ่ คนหนึ่งชมโกมลว่า เขามีอุดมคติ เป็นคนเสียสละมากที่ลงไปทำงานที่ภาคใต้ แต่โกมลตอบด้วยความถ่อมตนมากกว่าจริงๆ ที่เขาทำไปไม่ได้เสียสละอะไร มากเลย เขายังรู้สึกว่าตัวเองทำอะไรน้อยไปด้วยซ้ำ นอกจากการไปเป็นครูใน ถิ่นที่ลำบากและสอนเด็กให้ภูมิใจในตนเองแล้ว โกมลยังสนใจเรื่องอื่นๆ อีก โดยเฉพาะมโนราห์ ซึ่งตอนนั้นเขาเขียนว่ามันกำลังจะสูญไป ปัจจุบันนี้ก็นำ ตั้งคำถามว่าสิ่งที่โกมลเห็นมันสูญไปหมดแล้วหรือยัง แต่โชคดีว่างานบางชิ้น ที่โกมลเขียนถึงมโนราห์ยังมีภาพถ่าย คนที่สนใจก็สามารถไปค้นต่อได้

^{๑๐} เทือก กุสุมา ณ อยุธา, “จดหมายถึง สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ลงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๑๔,” ใน *โกมล คีมทอง*, น.๖๗.

โกมลเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้คนในสมัยนั้นหลายคน ถ้าไปอ่านในหนังสืองานศพ จะพบว่ามีคนเขียนว่าชีวิตของโกมลสมัยเป็นนิสิตช่วยให้เขาได้แรงบันดาลใจได้ไม่น้อย อาจารย์รัตนา สกุลไทย ที่สอนอยู่ที่อักษรศาสตร์ จุฬาฯ ก็ไปเป็นครูกับโกมลด้วยกันที่ภาคใต้ แต่ว่าไปได้ไม่นานนักอาจารย์รัตนา กับโกมลก็ถูกยิงเสียชีวิต เป็นการปิดฉากชีวิตโกมล คิมทอง ในวัยหนุ่ม เพียงแค่ ๒๔-๒๕ ปีเท่านั้น ยังอายุน้อยกว่าผมที่กำลังแสดงปาฐกถา ในเวลานี้ด้วยซ้ำไป น่าสนใจว่าชีวิตคนวัยหนุ่มเพียงเท่านี้ แต่ว่าทำอะไรได้มากมาย

เมื่อโกมลตายใหม่ๆ เป็นที่พูดถึงมาก ใครๆ ก็พูดถึงโกมลมีการลงข่าว ลงวิทยุ มีงานวิจัยหลายชิ้นที่เขียนถึงโกมลในช่วงเวลานั้น คืองานของอาจารย์ ไทเรล ฮาร์เบอร์คอร์น เขียนเป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก เพิ่งแปลเป็นภาษาไทยเร็วๆ นี้ วิทยานิพนธ์เล่มนี้พูดถึงขบวนการนักศึกษาและผู้นำชาวนาในภาคเหนือช่วงหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาฯ จนถึง ๖ ตุลาฯ และมีตอนหนึ่งกล่าวถึงโกมลว่า “คนหนุ่มสาวจำนวนมากออกค่ายอาสาพัฒนาชนบทในช่วงทศวรรษ ๒๕๑๐ โดย...เห็นแบบอย่างจากคนหนุ่มสาวอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงาน และการเสียชีวิตใน พ.ศ. ๒๕๑๔ ของโกมล คิมทอง” แล้วก็เน้นว่าความคิดของโกมลเกี่ยวกับความจำเป็นที่นักศึกษาต้องใส่ใจแก้ปัญหาช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย ชนบทกับเมืองในสังคมไทย มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อหนุ่มสาวจำนวนมาก^{๑๑}

^{๑๑} ไทเรล ฮาร์เบอร์คอร์น, การปฏิวัติที่ถูกตัดตอน: ชาวนา นักศึกษา กฎหมาย และความรุนแรงในภาคเหนือของไทย, แปลโดย เบญจรัตน์ แซ่ฉั่ว และพงษ์เลิศ พงษ์วานานต์ (นนทบุรี: ฟ้ายั่ว, ๒๕๖๐), น.๑๔๕-๑๔๖.

อาจารย์สุรชาติ บำรุงสุข ก็เขียนคล้ายๆ กันว่าความตายของบัณฑิตผู้เสียสละอย่างโกมลและรัตนา ทำให้ชีวิตของหนุ่มสาวที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลับมาคิดถึงกิจกรรมแนวใหม่ที่ไม่ใช่กิจกรรมแบบเดิมๆ แต่เป็นกิจกรรมซึ่งคิดถึงประโยชน์สังคมมากกว่าเดิม มากกว่าความสนุกสนานของมหาวิทยาลัยในยุค “สายลมแสงแดด”^{๑๒}

อะไรคืออุดมคติ

ที่เล่ามาคร่าวๆ ทั้งหมดเพื่อให้รู้จักโกมล คีมทอง เป็นใครได้ตรงกัน โกมลเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้คน จะเรียกว่า “ตัวตายแต่ชื่อยัง” ก็ได้ แต่อาจจะในความหมายที่ว่ายังไม่ถูกลืมในสมัยนั้น ผมอยากจะทิ้งโจทย์ไว้ก่อนว่า ในสมัยนั้นคนลืมโกมลไปหมดแล้วหรือยัง มีใครอีกบ้างที่จะบอกว่าตัวเองว่าได้แรงบันดาลใจมาจากโกมล ซึ่งจะโยงไปหาหัวข้อปาฐกถาของผมคือ “มีอุดมคติไปทำไมกัน” แต่ก่อนที่จะตอบ ต้องชวนคุยก่อนว่า อะไรคืออุดมคติ อะไรคือโกมล คีมทอง

ผมขอขบสิ่งที่อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ พูดเมื่อปี ๒๕๑๗ ที่ท่านปาฐกถาเรื่อง “อุดมคติ” อาจารย์ป๋วยให้ลักษณะของอุดมคติไว้ ๔ ประการ ซึ่งวันนี้ผมจะมาตีความในส่วนนี้ คือ (๑) เป็นหลักการที่เรายึดมั่นประจำใจและนำไปปฏิบัติ (๒) เป็นหลักการที่ต้องตั้งมั่นอยู่บนรากฐานแห่งธรรมเพื่อเกื้อกูลมหาชน (๓) เป็นหลักการที่ต้องคอยทะนุถนอมให้แข็งแรงอยู่เสมอด้วยความไม่ประมาท

^{๑๒} สุรชาติ บำรุงสุข, “๔๐ ปีแห่งการล้อมปราบ (๗) โซดัสปะทะประชาธิปไตย!” https://www.matichonweekly.com/column/article_13838 สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๑.

และ (๔) เป็นหลักการที่อยู่ใต้อารมณ์ของแต่ละคน และอุดมคติของแต่ละคนอาจแตกต่างกันได้ ไม่ใช่อุดมการณ์ซึ่งบังคับให้คนในสังคมเห็นเหมือนกันอย่างใดอย่างหนึ่ง^{๑๓} และผมเห็นว่าโกมล คีมทอง ก็เป็นแบบนั้น คือหมายความว่า เป็นคนซึ่งมีอุดมคติในความหมายที่อาจารย์ป่วยให้นิยามไว้

๑. อุดมคติคือหลักการยึดมั่นประจำใจและนำไปปฏิบัติ

ข้อแรกอาจารย์ป่วยบอกว่าอุดมคติคือหลักการยึดมั่นประจำใจและนำไปปฏิบัติ ผมชอบบทที่อาจารย์ป่วยพูดเปรียบเทียบว่า “คนเป็นอันมากทุกวันนี้เปรียบได้เสมือนว่าที่ขาดลอย ไม่ว่าจะล้มจะพัดพาไปทิศทางใดก็ลอยไปตามลม พอหมดแรงลมก็ตกสู่พื้น บางคนเปรียบเสมือนเรือที่ปราศจากหางเสือมีกำลังอยู่ในตัวของมันเอง เดินไปได้เสมอแล้วแต่คลื่นลมจะพาไป เป็นเรือที่จะไม่ขวางลำแม่น้ำเชี่ยว คนชนิดนี้มีชีวิตอยู่ตามบุญตามกรรม มีช่องทางใดที่ง่ายที่จะเอาตัวรอดที่จะได้ประโยชน์ส่วนตัวก็แสวงหาช่องทางนั้น ไม่ได้แสวงหาวิถีทางอันนำไปสู่สิ่งประเสริฐซึ่งเป็นความหมายของอุดมคติ”^{๑๔}

โกมลก็พูดคล้ายกันว่า “ตนควรมีสิ่งยึดมั่น และเชื่อในหลักการของตน ยิ่งกว่าจะพัดพาไปตามลม ผมมั่นใจในตัวเองขึ้นอีกมากเมื่อหันกลับมาเตือนตนเองได้ว่า กำลังต่อสู้ และคู่ต่อสู้คือตัวเอง แพ้ตัวเองแล้วจะชนะอะไรอีกได้ ชนะตัวเองได้เท่านั้นจึงจะประเสริฐสุด และมีคุณค่า นี่ก็เตือนตัวเองไปเรื่อยๆ และหันมาเล่นงานตัวเองอยู่ตลอดเวลา”^{๑๕}

^{๑๓} ป่วย อึ้งภากรณ์, “อุดมคติ,” ใน *ทัศนะทางการเมือง* (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙), น.๑๑๒-๑๑๓.

^{๑๔} เพิ่งอ้าง, น.๑๐๗.

^{๑๕} โกมล คีมทอง, “จดหมายถึง อุทัย ดุลยเกษม ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๑๓,” ใน *โกมล คีมทอง*, น.๑๘๓-๑๘๔.

นอกจากนั้นโกมลก็ยังบอกในบทความที่เขียนเรื่อง “ความว่างเปล่า” ว่า “อุดมคติเคยคิดว่ามี คือจะเป็นครูที่ดี และจุดหมายคือการใช้ชีวิตเป็นครู เมื่อเช่นนี้ก็หน้าที่จะทำให้ถึงอุดมคติ”^{๑๖}

ในจดหมายอีกฉบับหนึ่งที่เขียนถึงคุณชวชาติ นัยนะแพทย์ ในปี ๒๕๑๓ โกมลบอกว่า “เรามั่นพวกที่ต้องการจะสร้างอะไรที่หวังจะให้ดี จะให้ สักแต่ว่าตามๆ อย่างเขาเรื่อยไปทำไม่ค่อยได้ ถ้าไม่มีอะไรทำ ก็หาอะไรที่จะเป็น แก่นสาระแก่ชีวิตดีกว่าที่จะมาทำอะไรโดยที่ตัวเองก็ไม่รู้ว่าทำนั้น เพื่ออะไร แน่”^{๑๗} โกมลก็มีสิ่งนี้อยู่ในใจของเขา

ในบทความชิ้นสำคัญเรื่อง “ข้าพเจ้ากลัว” ในปี ๒๕๑๒ โกมลก็พูด เรื่องนี้ เขาบอกว่า “ข้าพเจ้าปรารถนาเป็นครูตลอดชั่วชีวิตนี้ อยากรจะใช้ชีวิต เป็นครูทรานานเท่านาน” แต่ก็ตั้งคำถามกับตัวเองเหมือนกันว่า “กำลังลังเล ว่าการเป็นครูด้วยระยะเวลาอันยืดยาวนั้น ข้าพเจ้าจะนำประโยชน์หรือจะตัด ประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมกันแน่”^{๑๘} คือไม่ใช่คิดอย่างเดียวว่าอยากทำอะไร แต่ ตั้งคำถามระหว่างทางไปด้วยว่าสิ่งที่คิดนั้นดีหรือเปล่า โกมลกระตุ้นด้วย ข้อเขียนแรงๆ ว่า “สำหรับผู้เป็นบัณฑิตแล้ว มีเพียงเลยจะตามสังคมไปเหมือน เศษสวะลอยตามน้ำ บัณฑิตพึงอยู่เหนือสังคมนั้น และนำสังคมนั้นไปในทางที่ ถูกที่ควรมากกว่า”^{๑๙}

^{๑๖} โกมล คิมทอง, *อ้างแล้ว เข็จจรรรถที่ ๙*, น. ๖๙.

^{๑๗} โกมล คิมทอง, “จดหมายถึง ชวชาติ นัยนะแพทย์ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๓,” ใน *โกมล คิมทอง*, น. ๖๑-๖๒.

^{๑๘} โกมล คิมทอง, “ข้าพเจ้ากลัว (๒๕๑๒),” ใน *โกมลคนหนุ่ม รวมข้อเขียนแห่งความ บันดาลใจ*, น. ๙๔-๙๕.

^{๑๙} โกมล คิมทอง, “เดินตามสังคมสุนัขกัด (๒๕๑๒),” ใน *โกมลคนหนุ่ม รวมข้อเขียน แห่งความบันดาลใจ*, น. ๑๐๙.

จดหมายอีกฉบับหนึ่งที่เขียนถึงอาจารย์อุทัย ดุลยเกษมซึ่งผมชอบใจมากที่สุดเท่าที่เคยพบเจอมาเกี่ยวกับอาจารย์อุทัยว่า “การมีชีวิตอยู่เพียงเพื่ออยู่รอดไม่ใช่เรื่องยากเย็นอะไรเลย เพียงแต่ปรับตัวเข้ากับคนอื่นเรื่อยไปก็อยู่ได้ แต่คนที่ยึดมั่น เชื่อมั่น และยึดในหลักการนั้นหายากและทำยาก แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า การทำยากจะทำได้ ชีวิตอย่างเรา ผมเห็นว่าความสุข ความพอใจไม่ควรให้อยู่เป็นแค่การอยู่รอด แต่ความสุข ความพอใจ ควรอยู่ที่การทำดี ทำตรง ทำถูกต้อง และมีชีวิตอยู่เพื่อทำงานยากๆ ที่คนธรรมดาทำไม่ได้ นั่นมากกว่า”^{๒๐} ซึ่งพออ่านถึงท่อนนี้ที่บอกว่าสิ่งซึ่งทำได้ยากไม่ได้หมายความว่าเราจะทำไม่ได้ ก็เลยนึกถึงอาจารย์ป่วยที่พูดคำนี้ในปาฐกถาโกมลคิมทองครั้งแรกเรื่อง “อุดมคติ” อาจารย์ป่วยพูดทำนองว่า คั้นปากมากเลยเวลามีคนมาบอกว่าอุดมคตินั้นกินไม่ได้ ท่านก็พูดว่าใครบ้างจะไปบ้ากินอุดมคติ ในความหมายคือกำลังจะบอกว่า “สิ่งที่ดีนั้นปฏิบัติได้ยาก ไม่ใช่ปฏิบัติไม่ได้ ต้องพยายามปฏิบัติให้ได้ สิ่งที่ดีนั้นจะปฏิบัติให้ง่ายสักปานใด ก็ดีขึ้นไม่ได้”^{๒๑}

๒. อุดมคติเป็นหลักการซึ่งต้องตั้งมั่นอยู่บนรากฐานแห่งธรรม เพื่อเกื้อกูลมหาชน

อีกข้อหนึ่งซึ่งเป็นหลักในการพิจารณาอุดมคติของอาจารย์ป่วย คือ ท่านบอกว่าอุดมคติเป็นหลักการซึ่งต้องตั้งมั่นอยู่บนรากฐานแห่งธรรมเพื่อเกื้อกูลมหาชน ในความหมายคือ ถ้าไม่ได้สอดคล้องกับธรรมะ ไม่ได้สอดคล้องกับประโยชน์ของมหาชนแล้ว ก็ไม่นับว่ามันคืออุดมคติ อาจารย์ป่วยยกตัวอย่างน่าสนใจที่บอกว่า พวกเราทำไม่ถึงจำคานธีได้ จำโสกราตีส์ได้ ทำไมเราถึงบูชา

^{๒๐} โกมล คิมทอง, “จดหมายถึง อุทัย ดุลยเกษม ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๑๓,” ใน โกมล คิมทอง, น. ๑๘๒.

^{๒๑} ป่วย อิงภากรณ์, *อ้างแล้ว* เชิงบรรณที่ ๑๓, น.๑๑๖.

พวกเขา เพราะเห็นว่าพวกเขาบูชาความจริงใช่ไหม ทำไมพวกเราไม่บูชาคนอย่างฮิตเลอร์ คนอย่างมุสโสลินี เพราะมันตรงข้ามกับความเป็นจริง ตรงข้ามกับประโยชน์ของมหาชน

อีกอันหนึ่งที่ผมชอบใจมาก อาจารย์ป่วยพูดว่า “เรานิยมชมชอบ จินตกรวี จิตรกร และนักดนตรีใส่แหง ทนทุกข์เวทนา ครองชีวิตอยู่ด้วยความยากไร้ เพราะกวีนิพนธ์หรือจิตรกรรมหรือดุริยนิพนธ์ของท่านไม่ได้รับความยกย่องนับถือในชีวิตของท่าน แต่กลายเป็นผลงานอมตะในที่สุด เพราะความงามความไพเราะของบทประพันธ์ ภาพเขียน และบทเพลงนั้น ถาวรยั่งยืนยิ่งไปกว่าความนิยมชั่วแฉ่นชั่วสมัย ส่วนคำประพันธ์ ภาพเขียน และบทเพลงที่นำทรัพย์สินเงินทองให้แก่แก่ต่างส่วนมากนั้นไม่เหลือตกมาถึงคนชั่วอายุต่อไป นั่นไม่ใช่เพราะความแตกต่างระหว่างความงาม ความไพเราะ กับความนิยมชั่วสมัยหรือ” โทมลก็มีหลักคิดแบบนี้ซึ่งมาจากฐานของความเป็นธรรมชาติ มีหลักคิดมาจากฐานซึ่งเกื้อกูลประโยชน์มหาชน

โทมลตั้งคำถามน่าสนใจในบทความของเขาเรื่อง “ผู้น้อยคอยประนมกร” โทมลถามว่า “มองที่การศึกษาว่าจะทำอย่างไร เราจะช่วยเยาวชนรุ่นต่อไปให้สำคัญตัวเองให้สูงไว้ ให้เห็นตัวเองมีคุณค่า มีประโยชน์แก่ประเทศชาติ กำลังเป็นความหวังความต้องการของสังคม ทำอย่างไรจึงจะให้เขาเชื่อฝังใจได้ว่าตัวเขาเองเป็นส่วนสำคัญยิ่งใหญ่ของสังคมจะขาดไม่ได้ และทุกคนกำลังเพ่งมามองที่เขา ฝากความหวังไว้กับเขา”^{๒๒} โทมลคิดอย่างนี้ว่าจะทำอย่างไรให้การศึกษจะปลูกคนขึ้นมาให้เป็นตัวของตัวเองมากพอไม่ใช่ศึกษาเพียงแต่ว่าเรียนไปเฉยๆ

^{๒๒} เฟิ่งอ้วง, น.๑๐๘.

ข้อความสำคัญของโกลมซึ่งหลายคนรู้จักกันดี คือ**อิฐก้อนแรก** แต่กว่าจะมาถึงโควทนี้โกลมเปรยอะไรไว้หลายต่อหลายอย่างพอควร ก่อนจะมาพูดถึงบทความสำคัญว่าทำไมถึงเป็นอิฐก้อนแรก เป็นจดหมายที่เขียนถึงอาจารย์**แถมสุข นุ่มนนท์**จะขออ่านให้ฟังรู้สึกว่ามีเรื่องราวที่น่าสนใจ ๕๐ ปีแล้วก็ยังไม่ว่ากันนัก โกลมบอกว่า “ความรับรู้ที่ก่อให้เกิดความเป็นห่วงเป็นใยไม่ได้คือ การรับรู้รับทราบที่บ้านเมืองของตนมันไม่ปกติสุข ไม่เรียบร้อย และมีแนวโน้มที่จะทรุดลงๆ อยู่เรื่อยไป การได้รับรู้ถึงการฉ้อราษฎร์บังหลวงอย่างไม่มีรู้สึกละอายกระทำกันอย่างโจ่งแจ้งเหล่านี้ ดูช่างเป็นโรคระบาดเรื้อรัง ไม่มีสิ้นสุดลงได้เลย เคยคุยกันถึงวาระระหว่างสังคมแต่เดิมมาซึ่งรังเกียจการคดโกง การฉวยโอกาสหาความร่ำรวยกับสังคมขณะนี้ ซึ่งต่างมุ่งที่จะกอบโกยกันทุกมุมเมืองและแทบทุกระดับอย่างนี้แล้ว เด็กซึ่งเสวนาอยู่กับบรรยากาศเช่นนี้จะเป็นอย่างไรร่วมกับเด็กแต่ก่อนซึ่งบรรยากาศในการอบรมบ่มนิสัยของเขาเป็นไปอีกรูปหนึ่ง ผลออกมาจะทำให้สังคมของเราแปรเปลี่ยนไปได้สักแค่ไหน เราจะพึงพอใจได้เพียงไร”

โกลมยังบอกอีกว่า “เหล่านี้ถ้าไม่คิดถึงเสียเลย ความกังวล ความทนทุกข์อะไรต่างๆ ก็จะไม่เกิด แต่ถ้าไม่คิดกันเสียบ้างเลยแล้วจะปล่อยไว้ให้ใครคิดนี้ถ้าถามขึ้นมาอย่างนี้อีกก็ไม่ทราบว่าจะตอบอย่างไรได้ นอกจากว่าก็ต้องคิดกันต่อไป แต่คงจะไม่นั่งคิดเปล่า ถ้าเมื่อใดมีโอกาสที่จะทำให้บ้าง แม้มันเป็นฐูลีหนึ่งก็ตามที” แล้วก็มาถึงโควทสำคัญ คือโกลมบอกว่าได้พูดเรื่องนี้กับเพื่อนคนหนึ่ง “เพื่อนก็เลยเอ่ยมาว่าเวลานี้เราขาดคนที่ขอมตตนเป็นก้อนอิฐก้อนแรกที่จะทิ้งลงไปแล้วก็จมลงอยู่ที่นั่น เพื่อให้อิฐก้อนอื่นๆ ถมทับตนอยู่ที่นั่น และเสร็จแล้วเจ้าก้อนที่จะปรากฏเป็นที่รู้จักของสังคม ก็คือก้อนที่อยู่เหนือก้อนอื่นสุด ส่วนก้อนแรกก็จมดินอยู่นั่นเอง” โกลมบอกว่า “เราหาคนอย่างนี้ไม่ได้จึงไม่ค่อยจะมีอะไรที่ใหม่ที่มีคุณค่าออกมา เพราะน้ำจิตน้ำใจแห่งการเสียสละของเรายังอบรมกันได้ผลน้อยเต็มที หรือว่าเราจะไม่เคยเห็นการอบรมเรื่องนี้กันเลย

ก็ได้^{๒๓} โกมลไม่ได้พูดว่าโกมลจะทำ โกมลเปรยว่ามีคนพูดเรื่องนี้ แต่ชีวิตของ โกมลก็พิสูจน์ให้เราเห็นแล้วว่าโกมลเลือกที่จะทำแบบนี้ คือจะเป็นอริฐก่อนแรก ซึ่งลงไปทำงานในสิ่งซึ่งยังไม่มีใครเห็นค่าของมันในการเป็นครูในชนบท แต่ เสียตายที่โกมลอายุสั้นไป ไม่ทันได้พิสูจน์ผลงานว่าสิ่งซึ่งโกมลลงไปแล้วมีคน อื่นมาทำต่อ และมันเห็นผลแค่ไหน

เรื่องการศึกษาก็เป็นแบบเดียวกันโกมลเคยเขียนบทความหนึ่งถึง อาจารย์ละม้ายมาศ ศรทัตที่ว่า “ถ้าผมทำเรื่องการศึกษานี้ อยากรู้ไปเพื่ออะไร จะเอาอะไร คุณค่าอยู่ที่ไหน อะไรคือเปลือก อะไรคือกระพี้ ถ้าเรายอมรับกันว่าการศึกษานี้คือชีวิต หรือการศึกษาคือกระบวนการของชีวิตแล้วไซ้เราก็ต้องกำหนดกันเสียก่อนว่าไปก่อนว่าชีวิตนี้คืออะไร เราจะเอาอะไรเป็นคุณค่า เป็นสิ่งที่ไม่น่าจะไผ่หา เฉพาะส่วนตัวผม ผมไม่เห็นด้วยเลยที่จะให้การศึกษากลับไปเพื่อแต่ให้คนออกไปอยู่รอดในสังคม ออกไปเพื่อสังสรรค์พิธีสมบัติ ออกไปเพื่อหาความสุขใส่ตัว เพราะสิ่งเหล่านี้ถึงเราไม่จัดการศึกษาในโรงเรียน เขาก็เรียนรู้ได้เองจากสังคมอยู่แล้ว” อีกแง่หนึ่งโกมลกำลังให้คำนิยาม อยู่ว่าการศึกษาที่ดีควรจะทำอะไรมากไปกว่าให้เด็กเรียนจบ มากไปกว่าบอก ให้เด็กออกไปร่ำรวย แต่การศึกษาคควรจะให้อะไรที่เป็นความหมายต่อชีวิตพวกเขา

^{๒๓} โกมล คิมทอง, “จดหมายถึง แถมสุข นุ่มนนท์ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๑๓,” ใน โกมล คิมทอง, น.๖๓-๖๕.

๓. อุดมคติเป็นหลักการที่ต้องทะนุถนอมให้แข็งแรงด้วยความไม่ประมาท

ถ้ามองจากอุดมคติเป็นสิ่งที่ยึดมั่นในใจซึ่งเอาไปปฏิบัติแล้ว เป็นสิ่งที่มีหลักการอยู่บนฐานของธรรมชาติของกฎระเบียบของธรรมชาติแล้ว อุดมคติจะต้องเป็นหลักการที่ต้องทะนุถนอมให้แข็งแรงด้วยความไม่ประมาท ในความหมายคือต้องถูกตรวจสอบจากตัวเองอย่างสม่ำเสมอ อาจารย์ป่วยให้เหตุผลไว้ดีว่า “มายาคความลุ่มหลงในโลกและสังคม มีอยู่หนาแน่นทั่วไป ถ้าเผลอตัวสักพริบตา เดียวก็อาจจะพลัดตนไปในห้วงแห่งกิเลสตัณหา และความโลภได้โดยง่าย”^{๒๔}

โกมลมีอันนี้มากทีเดียวในบทความหรือในจดหมายที่เขาเขียนถึงใครต่อใคร โกมลระวังเรื่องนี้มาก โกมลเขียนถึงอาจารย์อุทัย ดุลยเกษมมีตอนหนึ่งกล่าวว่า “อนาคตอันสดใสของผมจะวัดกันด้วยมาตรฐานของสังคมแบบพื้นที่ๆ อย่างนี้มิได้แน่ เพราะสิ่งที่เราเห็นว่าดีเห็นว่าควร เห็นว่ามีคุณค่า มิใช่สิ่งที่สังคมเขายอมรับกันอยู่ การมียศมีตำแหน่งเป็นชั้นเอก ชั้นพิเศษ หรือเป็นอธิบดีนั้นไม่ใช่ความภาคภูมิใจอะไรในชีวิต แต่การที่ได้ทำอะไรไว้ให้แก่สังคมบ้าง อย่างที่เราเห็นว่าดีว่าควร นั้นต่างหากคือสิ่งที่ควรภาคภูมิใจ และทางของอนาคตที่สดใสคือการลดความหลงผิด ความมัวเมาในกิเลสเหล่านี้่ออกให้มากที่สุด เห็นอะไรในสภาพที่เป็นจริงตามนั้น”^{๒๕} จดหมายอีกฉบับที่ผมชอบ คือเขียนถึงอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ โกมลบ่นให้ฟังว่าชีวิตในชนบทสุราษฎร์ธานี มันลำบาก “ชีวิตของผมที่นั่นได้พบได้เห็นอะไรดีพอสมควร พบคนแปลกๆ รู้จักคนแปลกๆ งานออกจะหนักสมบุกสมบัน การกิน การอยู่ การนอน เป็นไปอย่าง

^{๒๔} ป่วย อังการณ, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ ๑๓, น.๑๐๙-๑๑๐.

^{๒๕} โกมล คิมทอง, “จดหมายถึง อุทัย ดุลยเกษม ลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๑๓,” ใน โกมล คิมทอง, น.๑๕๖.

ง่าย ๆ บางทีกินไปด้วยร้องไห้ร้องไห้ไปด้วยเพราะเผ็ด บางคืนนอนตากลมตาก
ยุงไม่มีแม้ผ้าห่มเรื่องหมอนเรื่องเสื่ออย่าได้ถามเลย” ข้อสำคัญอยู่ตรงนี้ครับ
“แต่เมื่อคิดถึงผลบางอย่างที่ได้แก่ชาวบ้านแล้ว ก็พอจะเป็นเครื่องพอบลอบใจ
ได้บ้าง”^{๒๖}

ข้อสำคัญที่บอกว่าโกมลพยายามจะถามตัวเองอยู่เสมอว่า ตัวเอง
เปลี่ยนไปหรือยัง คือพบในงานเขียนของเขา โกมลบอกว่า “ผมอดทุเรศตัวเอง
ไม่ได้ที่จะเห็นตัวเองอยู่ในสภาพเช่นนั้น” เช่นนั้นคือแสวงหาอะไรต่างๆ ที่ไม่ใช่
สาระของชีวิต “และถ้าทำลงไปผมก็มองเห็นว่าตัวเองจะถูกจุดให้ต่ำลงด้วยกิเลส
ด้วยความกระหายอยาก ด้วยความดิ้นรนไฟหาวของความทะเยอทะยานอยาก
มีแต่จะโง่ทราวมลง”^{๒๗}

ข้อเขียนอีกอันหนึ่ง โกมลเขียนว่ากลัวว่าสิ่งที่ตัวเองพูดจะเกิดขึ้นกับ
ตัวเองเหมือนกัน เพราะก็ยอมรับว่าความเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องที่ต้องเจอในชีวิต
แต่การที่เขาเปลี่ยนความคิดตัวเองเป็นสิ่งที่รับไม่ได้ และดูน่าสมเพชและชวน
เวทนา “ข้าพเจ้ากลัวเหลือเกินจะเป็นอย่างนี้ เป็นอย่างที่หลายท่านอันเป็นที่
เคารพของข้าพเจ้ากำลังหมกมุ่นอย่างสุดสุด และโดยไม่คิดชีวิต” ความหมาย
คือไปแสวงหาลาภยศสรรเสริญ โกมลก็ใคร่ครวญสิ่งเหล่านี้ในตัวเองอยู่
พอสมควร เขาบอกว่า “ข้าพเจ้ากลัวในความต้องการของตัวเอง ความไม่รู้จัก
เพียงพอ ความไม่รู้จักจบสิ้น กลัวที่จะต้องตามสังคม เขามีเช่นไรข้าพเจ้าจะต้อง
ตะเกียกตะกายหาให้มีเท่าและเหมือน”^{๒๘}

^{๒๖} โกมล คิมทอง, “จดหมายถึง สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ลงวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๑๓,”
ใน โกมล คิมทอง, น.๑๕๙.

^{๒๗} โกมล คิมทอง, “จดหมายถึง นันทา เนียมศรีจันทร์ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๓,”
ใน โกมล คิมทอง, น.๙๔.

^{๒๘} โกมล คิมทอง, *อ้างแล้ว* เชียงธรรมที่ ๑๘, น.๘๓.

โกมล ตีมทอง (ผู้กำกับ)
ครูฝึกสอนจาก
คณะครูอาสา จุฬาลง
กรณ์ร่วมกับ
นักเรียนชั้น ม.ศ. ๑
ที่โรงเรียนวัดบวรนิเวศ
เมื่อราวปี ๒๕๐๒

ภาพโกมลตอนฝึกสอนอยู่ที่โรงเรียนวัดบวรนิเวศเมื่อปี ๒๕๑๒ โดยประมาณ

๔. อุดมคติเป็นหลักการที่อยู่ในใจของแต่ละคน และอุดมคติของแต่ละคนอาจแตกต่างกันได้

ในแง่อุดมคติเป็นหลักการที่อยู่ในใจของแต่ละคน และอุดมคติของแต่ละคนอาจแตกต่างกันได้ โกมลมีอุดมคติซึ่งอยู่ในใจของเขาเองไม่เคยไปเรียกร้องให้ใครมาเชื่อตามเขา แต่เขาใช้ชีวิตให้เห็นว่าวิถีทางนี้เป็นวิถีทางซึ่งคนอื่นทำตามได้ อาจารย์ป่วยก็บอกว่า “อุดมคติเป็นเรื่องของสมาชิกต่างๆ ในสังคม ซึ่งจะมีความแตกต่างหลากหลายกันไปหลายๆ กระแสนั้น ย่อมจะทำให้สังคมเจริญมั่งคั่งดีกว่าอุดมการณ์อันหนึ่งอันเดียวของสังคม”^{๒๙} ที่บังคับให้ใครเห็นเหมือนกัน

^{๒๙} ป่วย อึ้งภากรณ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ ๑๓*, น.๑๑๖.

กำเนิดและอุปสรรคของอุดมคติ

นอกจากเรื่องลักษณะของอุดมคติ อาจารย์ป่วยยังพูดไปถึงว่า**อุดมคติ**เกิดขึ้นได้อย่างไร อะไรเป็นอุปสรรค อะไรเป็นข้อขัดแย้ง ผมเห็นด้วยกับอาจารย์ป่วยที่ว่า เสรีภาพเป็นบรรยากาศที่เอื้อให้เกิดอุดมคติ ถ้าบรรยากาศที่บ้านเมืองไม่มีเสรีภาพเราจะคิดต่างกันได้ไม่ได้แล้ว ก็ไม่มีทางที่เราจะแสวงหาสิ่งใหม่ๆ ได้ สำหรับอุปสรรคของอุดมคติอาจารย์ป่วยได้พูดถึงเรื่องจารีตประเพณีและค่านิยมในสังคม ผมก็จะพูดถึงกระแสของสังคมต่อ โดยจะขอยกงานของศรีบูรพา คือเรื่องสั้น “แกะที่พลัดฝูง” ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดี ต่อจากนั้นจะมาพูดว่าเมื่อมีอุดมคติแล้วอย่างที่บอกว่าเขาต้องตรวจสอบตัวเอง ต้องคิดว่าตัวเองจะเปลี่ยนหรือไม่เปลี่ยน มันจะชวนให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้คนต่างรุ่นกันได้

อาจารย์ป่วยพูดเรื่องเสรีภาพไว้ชัดว่า “เสรีภาพเป็นเนื้อดิน อากาศ และปุ๋ย ที่จะทำให้พฤษชาชาติแห่งความคิดเจริญเติบโตใหญ่ขึ้นได้ และเมื่อความคิดนำไปสู่อุดมคติ อุดมคติจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลในสังคมใช้ความคิดอย่างเสรีปราศจากพันธนาการของจารีตประเพณี หรืออภินัยหนึ่ง เราต้องสนับสนุนให้มนุษย์แต่ละคนใช้ความคิดอย่างมีเสรีภาพ ชนิดที่ไม่ต้องพึงหวาดหวั่นว่าจะเป็นความคิดนอกสู้นอกทาง นั่นแหละจึงจะเป็นการสนับสนุนอุดมคติให้เกิดขึ้นได้ แม่น้ำลำห้วยยังเปลี่ยนแนวเดินได้ สมอมนุษย์อันประเสริฐจะแหวกแนวบ้างมิได้หรือ”^{๙๐}

หลายข้อเขียนที่ผมคิดมาต่อๆ กัน คือโกลมพูดถึงเรื่องกระแสของสังคมไว้มากพอสมควร โกลมก็ปนเหมือนกันว่า “เราไม่เคยมีอุดมคติ คือความคิดปลุกฝังที่จะออกไปช่วยกันทำ ช่วยกันสร้างสังคมของเราให้ดีขึ้น”^{๙๑} แต่

^{๙๐} เพิ่งอ้าง, น.๑๑๔.

^{๙๑} โกลม คิมทอง, “จดหมายถึง นันทา เนียมศรีจันทร์ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๑๔,” ใน โกลม คิมทอง, น.๙๙.

โกมลบอกว่า “เวลาที่คิดออกมาและได้ลงมือกระทำมันสนุกสนานและ
เพลิดเพลิน รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าขึ้นที่ได้ทำอะไรแก่สังคมด้วยความคิดและ
กำลังกายที่ลงทุนลงรอน”^{๓๒} โดยฐานคิดนี้โกมลบอกว่าที่ตัวเองคิดแบบนี้เพราะ
“ในฐานะที่เกิดเป็นคนในสังคม ผมยังเป็นหนี้สังคมอยู่มาก ผมยังคงไม่ทอดทิ้ง
ภาระและหน้าที่นี้เด็ดขาด การศึกษาที่เรียนมายังจะเป็นเรื่องที่ต้องจับขึ้นมา
และจะเล่นจริงจึงให้ผลแก่การศึกษาต่อไป”^{๓๓}

ภาพโกมลตอนเป็นครูอยู่ที่โรงเรียนเหมืองห้วยโนนเขา ตอนที่เปิดโรงเรียนใหม่ๆ ในเดือน
กันยายน ๒๕๑๓

^{๓๒} โกมล คิมทอง, “จดหมายจากครุศาสตร์ (๒๕๑๒),” ใน *โกมลคนหนุ่ม รวมข้อเขียน
แห่งความบันเทิง*, น.๗๓.

^{๓๓} โกมล คิมทอง, *อ้าวแล้ว เข็จรถที่ ๒๐*, น.๑๘๑.

“แกะที่พลัดฝูง”: อุปสรรคของอุดมคติ

ที่จะชวนคุยต่อไปเป็นเรื่องอุปสรรคของอุดมคติ ตัวอย่างจากเรื่อง “แกะที่พลัดฝูง” ของศรีบูรพา คุณกุหลาบ สายประดิษฐ์ แต่งเรื่องนี้ในปี ๒๔๙๒ ให้ภาพว่ามีผู้หญิงคนหนึ่งไปศึกษากฎหมายในออสเตรเลีย ระหว่างทางกลับประเทศไทย กับตันเรือผู้ชายแก่คนหนึ่งก็มาถามว่าคุณไปเรียนอะไรมา ผู้หญิงบอกไปเรียนกฎหมายมา กับตันก็ถามว่ามีความใฝ่ฝัน ความทะเยอทะยานอยากได้อะไรไหม ผู้หญิงก็บอกไม่คิดเลย เขาถามว่าไม่ยากเป็น คนใหญ่คนโตหรือ ผู้หญิงก็บอกไม่ยากเป็น ไม่อยากรวยหรือ ก็ยังไม่คิด อยากจะเป็นแต่คนดี กับตันเลยบอกว่าอันไหนที่คิดได้แบบนี้เพราะถ้าท่านไปเรียนมา ท่านคิดอยากจะทำอะไรให้บ้านเมืองให้สังคม ท่านคิดอยากจะเป็นคนใหญ่คนโต อยากนำเอาโครงการดีๆ ที่เห็นในเมืองนอกกลับมาทำให้ประเทศไทย ชีวิตท่านจะลำบาก

กับตันเล่าถึงคน ๒ คนให้ฟัง คนหนึ่งชื่อหทัย อีกคนชื่ออรุณพ ท่านเล่าว่าผู้ชายคนแรกที่เขาเจอเรียนการจัดการทางอุตสาหกรรมจากออสเตรเลีย มีอุดมคติมากมายอยากจะทำอะไรให้สังคมเต็มไปหมด แต่แล้วก็อกหัก ผิดหวังกลับไปทำอะไรก็ไม่สำเร็จ ก็ท้อแท้ถอดใจไปคนหนึ่ง หลังจากนั้น ๒-๓ ปี ก็มีผู้ชายอีกคนหนึ่งมาขึ้นเรือลำเดียวกันคุยกับกับตัน เขาบอกเรียนการจัดการทางอุตสาหกรรมเหมือนกัน มีโครงการเต็มไปหมดอยากจะทำอะไรให้สังคมไทย ผ่านไป ๔-๕ ปี คนๆ นั้นก็กลายเป็นข้าราชการธรรมดาคนหนึ่งซึ่งเสียคนไป กับตันเลยบอกกับผู้หญิงคนนี้ว่าดีแล้วล่ะที่คุณไม่คิดอะไรเลย จะได้ไม่ต้องลำบากอย่างคนพวกนั้น

สิ่งซึ่งศรีบูรพาเขียน ผมว่าเป็นตัวแทนความคิดของคนในยุค ๒๔๙๒ ก่อนหน้าโกลด์ คิมทอง ๒๐ ปี เป็นอย่างน้อย ได้ข้อนี้มาจากตอนที่อรุณพเล่าให้กับตันฟังว่าจะกลับไปทำอะไรที่ประเทศไทยบ้าง กับตันก็บอกว่า “ฉันไม่มี ความสงสัยในความสุจริตใจของท่านเลย ฉันเชื่อท่านทุกถ้อยคำ อรุณพ ถ้าหนุ่มไทยส่วนมากมีความใฝ่ใจที่จะทำนุบำรุงประเทศเช่นที่ท่านมีอยู่แล้ว ฉันแน่

ว่าในช่วงอายุของท่าน ท่านคงจะได้เห็นประเทศสยามก้าวหน้าไปไกลอีกโข และ
ข้อบ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับความล้าหลังของสยามคงจะเหลือน้อยเต็มที เมื่อถึงสมัย
บุตรของท่าน แต่ท่านจะได้รับความช่วยเหลือจากหนุ่มไทยและผู้อาวุโสไทย
เพียงใดนั้น ฉันยังสงสัย^{๓๔}

อรุณพุดกับกัปตันว่าที่ไปเรียนมาได้เห็นอะไรต่าง ๆ มากมายใน
สังคมออสเตรเลีย อรุณพุกก็บ่นกลับไปว่า “ฉันก็ได้ร่วมกินร่วมนอนร่วมทุกข์
ร่วมสุขและร่วมเรียนกับพวกคนผิวขาวของท่านมานานปี ฉันก็ไม่เห็นว่าพวก
ท่านได้พรสวรรค์อะไรมาแต่กำเนิด ซึ่งจะทำให้คนผิวขาวเช่นนั้น มีสติปัญญา
วิเศษพิสดารไปกว่าพวกพ้องของฉัน ในความคิดเห็นของฉัน ฉันเชื่อว่าพวกเขา
ก็สามารถบำรุงประเทศของฉันให้เสมอป่าเสมอไหล่กับประเทศของท่านได้
เหมือนกัน ถ้าเพียงแต่เขามีความปรารถนาที่จะทำ และอดสาหะถึงวิธีที่จะทำ
แทนที่จะท้อแท้และนึกเอาเองว่าเป็นบาปเป็นกรรมของชาติของเขา มาแต่กำเนิด
แล้วก็หาความสบายอย่างน่าทุเรศไปวันหนึ่ง ๆ ดังที่เป็นมาช้านานและเป็นอยู่
ในทุกวันนี้^{๓๕}

กัปตันก็ปลอบกลับไปว่า “ท่านยังหนุ่มมากอรุณพ ในหัวคิดของท่าน
เต็มไปด้วยเจตนาดี กำลังใจและอุดมคติ ท่านอาจจะทำการลุล่วงไปได้ แต่ฉัน
ไม่สู้แน่ใจนัก ประเทศของท่านมีอะไรประหลาด ๆ อยู่ บางทีสิ่งที่ไม่น่าเป็นไปได้
ก็เป็นไปได้ในประเทศของท่าน ในทางกลับกัน สิ่งที่น่าเป็นไปได้ก็กลับเป็นไป
ไม่ได้ ฉันไม่ประสงค์จะทำให้ท่านเกิดความท้อแท้แม้แต่น้อย แต่ฉันก็ไม่อยาก
ให้ท่านหวังมากเกินไป เพราะเมื่อท่านได้รับความผิดหวังบ่อยเข้า อาจทำให้
ท่านเกิดความท้อถอยได้ง่ายกว่า”^{๓๖}

^{๓๔} ศรีบูรพา, “แกะที่พลัดฝูง,” ใน *ไม่ขานรับ?* (หนังสือที่ระลึกในงานรับปริญญาฯ ของ
นายเกษิตศ อนันทนารถ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ วันพุธที่ ๖
สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗), น.๒๙.

^{๓๕} ศรีบูรพา, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ ๓๔*, น.๒๙.

^{๓๖} *เพ็งอ้าง*, น.๓๐.

กับตันเลยเล่าให้อรรณพฟังต่อถึงความล้มเหลวในชีวิตที่หทัยว่า หทัยเป็นคนซึ่งมีความใฝ่ฝัน มีอุดมคติที่ดีในสังคม แต่พอหทัยกลับไปเมืองไทยแล้ว หทัยก็พบความผิดหวังเรื่องความรัก แฟนซึ่งคบกันมาหลายปีป่วยตายไปเสียก่อน หทัยจึงเอาชีวิตทั้งหมดลงมาที่อุดมคติ คือทำอย่างไรให้กรรมกร ชาวไร่ ชาวนา มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี หทัยก็มาเป็น activist ในการทำให้เกิดสหกรรม ขบวนการกรรมกร ทำเรื่องนี้เป็นเวลานานเป็นปีเลยทีเดียว วันดีคืนดีการเมืองสกปรกก็มาเล่นงาน ไม่พอใจเขาก็ยึดข้อหาอะไรโง่ๆ ให้หทัยไป หทัยถูกจับไปติดคุก ๖ เดือน หทัยพบความผิดหวังในชีวิต ก็กลายเป็นคนเมาเหล้าติดตายชีวิตล้มเหลว กับตันพูดน่าสนใจคือบอกว่า “ฉันขอจบเรื่องหทัยไว้เพียงแค่นี้ ฉันไม่ต้องการจะทำให้เกิดความเศร้ามากเกินไป ฉันเสียตายชีวิตหนุ่มไทยผู้นี้ เขาเป็นบุตรที่ดีของสยาม แต่บ้านเมืองก็ได้ประหารบุตรของตนเสียเอง”^{๓๗}

กับตันเจออรรณพอีกครั้ง อรรณพก็เลยเล่าให้ฟังว่าตอนกลับไปทำงานใหม่ ๆ เจออะไรบ้าง ตอนที่ยังไฟแรงอยู่กลับไปทำงานในกรมกองในราชการ เขามีความใฝ่ฝันอะไรก็พูดให้กับเพื่อนร่วมงานฟัง พอพูดบ่อยเข้าก็มีข้าราชการคนหนึ่งซึ่งมีตำแหน่งสูงกว่าหมั่นไส้ ก็เลยเทศนาให้อรรณพซึ่งมีอุดมคติฟัง ข้าราชการคนนี้พูดได้น่าสนใจว่า “คุณไม่ได้ยินหรือว่าทุกวันนี้เขาพูดกันเรื่องอะไร เขาพูดกันเรื่องคอร์รัปชัน และไม่ได้พูดกันว่าคอร์รัปชันนั้นไม่ดี แต่พูดกันว่าทำไมจะมีช่องทางคอร์รัปชันกะเขาบ้าง เพราะว่าถ้าได้ไปทำคอร์รัปชันสักครั้งเดียว ก็จะได้ลาภมากกว่าจะรับราชการหรือไหลโคลย้อยตั้ง ๑๐ ปี ๒๐ ปี มันคุ้มกับที่จะถูกแข่งชั๊กหักกระดูกเพียง ๒-๓ สัปดาห์แล้วก็เลิกกัน ต่อจากนั้นผู้นั้นก็จะเป็นคนเด่นสำคัญในสังคมด้วยอำนาจแห่งถุงเงินของเขา คุณรู้ใหม่ว่าสังคมไทยไม่รังเกียจความทุจริตชั่วร้ายเท่ากับรังเกียจความยากจนต่ำต้อย สังคมเมืองไทยไม่เชิดชูบูชาอะไรยิ่งกว่าการมีอำนาจ ไม่ว่าอำนาจนั้นจะโชกโชน

^{๓๗} เฟิงอ๋าง, น.๓๖.

ด้วยความลามากชั่วช้าปานใด เกียรติยศและความละเอียดอ่อนบ่าบไม่เป็นสิ่งรู้จักกันในเวลานี้^{๓๘}

ที่เล่ามาทั้งหมด ประเด็นของหมกก็คือตัวละครของศรีบูรพาที่แต่งขึ้น คนหนุ่มซึ่งมีอุดมคติของตนหวังจะทำอะไรให้ประเทศไทยของเขา แต่เมื่อกลับมาแล้วเจออุปสรรคอะไรก็คล้ายๆ อย่างที่ข้าราชการคนนี้ให้เหตุผลสุดท้ายเป็นยังไง ล้มเหลว ผิดหวัง กัปตันก็เลยบอกว่าดีมากมายที่ผู้หญิงที่มาเรียนกฎหมายมาได้คิดแบบนี้ ชีวิตจะได้มีความสุข แล้วก็กัปตันก็พูดว่าสุดท้ายก็สงสารประเทศไทยเหมือนกันถ้าท่านจะทำแบบนี้ก็ทำเบาๆ หน่อย ประเทศจะได้ไม่บอบช้ำมาก

กัปตันพูดในตอนหนึ่งบอกว่าคนอย่างหทัย คนอย่างอรุณพ เป็นบุตรที่ดีของสยาม แต่บ้านเมืองก็ได้ประหารบุตรของเขาเสียเอง ข้อที่น่าตั้งคำถามก็คือสังคมแบบไหนกันที่สร้างคนอุดมคติขึ้นมาแล้วก็ประหารพวกเขาทิ้งไป อย่างวันนี้เราก็เห็นใช่ไหมครับว่ามีคนจำนวนมากที่มีอุดมคติบางอย่างที่ตั้งคำถามว่าทำไมต้องตั้งแถวเคารพธงชาติ ทำไมต้องตัดผมเกรียน ทำไมต้องเกณฑ์ทหาร เราก็รู้สึกโอเค ก็นิดี แต่มีใครปกป้องเขาบ้างหรือเปล่า คนก็จะบอกกันว่าที่คิดมาดีมากมาย แต่สังคมไทยยังไม่พร้อม ที่ข้าราชการคนหนึ่งพูดว่าเราไม่ได้เชิดชูบูชาอะไรมากไปกว่าอำนาจ ไม่ว่าจะอำนาจจะมาด้วยความชั่วช้าลามกปานใด ก็แบบเดียวกัน คนมีอุดมคติบางคนก็รู้สึกว่า อย่างมีส่วนร่วมในการกำหนดชะตากรรมสังคมของเขา เขาก็เรียกร้องของเขา สุดท้ายบ้านเมืองก็ประหารคนของพวกเขาไปหมด อันนี้เป็นอุปสรรคของการมีอุดมคติหรือเปล่า ซึ่งจะโยงไปหาคำถามใหญ่ของปาฐกถาที่ว่า มีอุดมคติไปทำไมกันด้วย

^{๓๘} เฟิ่งอ้วง, น.๓๗.

ความขัดแย้งของผู้คนต่างรุ่น

กลับมาที่อุดมคติต่อข้อที่เป็นปัญหาต่อไปก็คือ โทมัสบอกเสมอว่าตัวเองมีอุดมคติคิดอะไรอยู่ ตัวเองไม่อยากจะทำอะไรผิดพลาดแบบที่ผู้ใหญ่หรือที่ตัวเองเห็น โทมัสบอกว่า “เมื่อเราอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัย อุดมคดียิ่งสูงส่ง มองสังคมอย่างอยากที่จะออกไปปฏิรูป ไปเปลี่ยนแปลง แต่รุ่นแล้วรุ่นเล่าเราก็ได้แต่ความหวัง เขาออกไปแล้วก็หายไป ความคิดเก่าๆ จะยังหลงเหลืออยู่หรือไม่ ผมไม่ทราบ แต่ที่ทราบคือไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง และเขาเหล่านั้นถูกสังคมกลืนหายไปเสียสิ้น”^{๓๙}

ที่น่าสนใจโทมัสพูดถึงว่าผู้ใหญ่มักจะบอกว่าเด็กสอนยาก เขาพูดว่า “ที่เราว่ากันว่าเด็กสมัยนี้ว่าสอนยากนั้น หากคิดไปให้ดีแล้วอาจมาจากเหตุผลผู้ใหญ่ทำตัวไม่ดีพอก็ได้ เด็กจึงไม่เชื่อถือขาดความเชื่อมั่น เด็กส่วนมากมองคนใหญ่คนโตเป็นตัวตลก เป็นงั่ง เป็นคนฉวยโอกาสเอาตัวรอด ไม่มีอุดมคติ ไม่มีคุณความดีอะไรอยู่เลย ปากหนึ่งก็ว่าแต่ตาหนึ่งก็ขีบ เขาเห็นของเขาอย่างนี้กันทั่วเมือง”^{๔๐} บรรยากาศแบบนี้มันเอื้อให้คนมีอุดมคติก็ได้ เอื้อให้คนหมดหวังก็ได้ ข้อสำคัญคือจะทำอย่างไรให้คนซึ่งมีอยู่แล้วไม่หมดหวังไปเสียก่อน

^{๓๙} โทมัส คิมทอง, “นักศึกษา กับกิจกรรม (๒๕๑๖),” ใน โทมัสคนหนุ่ม รวมข้อเขียนแห่งความบันดาลใจ, น.๗๙.

^{๔๐} โทมัส คิมทอง, “จดหมายถึงบรรณาธิการ ศูนย์ศึกษา (๒๕๑๒),” ใน โทมัสคนหนุ่ม รวมข้อเขียนแห่งความบันดาลใจ, น.๖๑.

มีอุดมคติไปทำไมกัน

คำถามผมก็คือ **แล้วมีอุดมคติไปทำไมกัน** ถ้าเราบอกว่ามีอุดมคติไปเพื่อเป็นอย่างโงมลง ตายไปแล้วสี่สิบกว่าปี ก็ยังมีคนจำนวนหนึ่งคิดถึงเขาเป็นคนดีเป็นคนเสียสละอย่างมาก แต่ปัญหาก็คือโงมลงมีพลังกับพวกเราจริงแค่ไหน แม้การมีอุดมคติไปมันอาจจะช่วยให้เราเป็นอมตะได้ระยะหนึ่งแต่ว่าถึงที่สุดแล้วยังไงครับ การใช้ชีวิตอย่างโงมลงซึ่งตายเร็วไปหน่อย อย่างที่บอกว่าเราอาจจะไม่ได้เห็นผลงานของเขาเป็นชิ้นเป็นอันมากนัก ก็น่าตั้งคำถามว่า ใช้ทางที่ดีหรือเปล่า ถ้าเด็กรุ่นใหม่อยากมีอุดมคติแล้วมองเห็นตัวอย่างเป็นใครครับ เป็นคนซึ่งถ้าไม่ถูกยิงตาย ก็ต้องหนีภัยการเมืองไทยไปต่างประเทศ ไม่ก็ตายก่อนวัยอันควร ซึ่งล้วนเป็นโศกนาฏกรรม

เพราะฉะนั้นอันนี้ก็เป็นที่ใหญ่ว่า มีอุดมคติไปทำไม อาจจะยังไม่มีคำตอบ แต่จะชวนคุยกันต่อว่าเราไม่สามารถเรียกร้องแต่อยากให้เกิดรุ่นใหม่มีอุดมคติกันมากๆ แต่น่าจะพูดให้ลึกกว่านั้นคือ การเป็นคนมีอุดมคติมันมีต้นทุนหรือเปล่าที่ต้องเสียไป อย่างโงมลง คิมทอง เสียอะไรเป็นเดิมพันของการทำตามอุดมคติตัวเองบ้าง คือความปลอดภัยในชีวิต ซึ่งผลสุดท้ายเป็นยังไงครับ ก็ถูกยิงตาย สมดุลของชีวิตที่มีอุดมคติในสภาวะแบบนี้ ในสังคมปัจจุบันแบบนี้ จะรักษาสมดุลนี้ได้อย่างไร ถ้าคนที่มีอุดมคติขึ้นมาจะอยู่อย่างไรได้ในสังคมแน่นอนมาถึงจุดหนึ่งประวัติศาสตร์ก็จะลืมทุกคนไป อย่างที่เชคสเปียร์พูด “คนแก่จะหลงลืม ทุกคนจะถูกลืม” ก็เป็นธรรมดา

และคำถามสุดท้ายเป็นเรื่องที่จะพูดต่อเนื่องไปก็คือ อย่างที่บอกว่าอุดมคติมันมีต้นทุนของมัน คนเราไม่ได้เกิดมาจากกระบอกไม้ไผ่แล้วก็ทำอะไรได้เลยใช่ไหมครับ มีครอบครัว มีสังคมที่อุ้มชูเลี้ยงดูมา ครอบครัวก็ดี ฐานะเศรษฐกิจก็ดี ฐานะสังคมก็ดี ก็เป็นปัจจัยสำคัญหลายๆ อย่างที่ทำให้คนซึ่งคิดอยากจะมีอุดมคติหรือมีอุดมคติอยู่แล้วเปลี่ยนไป แต่ข้อดีของโงมลงคือ โงมลงบอกว่าตอนที่ตัวเองเลือกที่จะไปเป็นครูหรือไปเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยได้คุยกับพ่อซึ่งบวชอยู่พ่อบอกว่า “ชีวิตอย่าได้ไปยืนดีย์นร่ายดินร่นมากนักเลย ผลที่

ได้มามันไม่คุ้มอะไรกันนัก ทะเยอทะยานไป สิ่งที่ได้มาไม่ใช่แก่นสารอะไรแก่ชีวิต”^{๔๑} หมายความว่าโลกธรรม ลาภยศสรรเสริญอะไรต่างๆ ไม่ใช่สาระแก่นสารของชีวิต คุณพ่ออุดหนุนให้โกมลทำด้านนี้ โกมลก็เดินหน้าต่อไปได้อย่างที่ปรากฏว่าโกมลได้ทำอะไรต่างๆ มากมาย แต่อย่างที่บอกว่ามันไม่ได้ง่ายขนาดนั้น นอกจากพ่อเข้าใจแล้ว ก็ยังต้องการให้สังคมเข้าใจด้วย

มีอีกประโยคหนึ่งของศรีบูรพาที่แม้ไม่เกี่ยวกับเรื่องอุดมคติโดยตรง แต่ผมชอบ คุณกุลลาภ สายประดิษฐ์ เขียนถึงเรื่องความรักว่า “ความรักเป็นเหมือนห่อของอันหนัก ซึ่งหัวใจทั้งสองเมื่อถ้อยที่ถ้อยแบ่งกำลังคนละครึ่ง ย่อมแบกมันด้วยความหรรษาว่าเริง แต่ถ้าจะต้องแบกตามลำพังผู้เดียวแล้วไชรั จะไม่มีใครสามารถแบกมันได้นานเลย”^{๔๒} ในแง่เดียวกันถ้าจะสื่อถึงคนมีอุดมคติ มันแบกไว้คนเดียวก็จริงแต่มันเดินคนเดียวไม่ได้ ถึงเดินคนเดียวได้ก็ไปได้ไม่กี่ก้าว มันต้องการการสนับสนุนจากคนรอบตัวก็ดี จากสังคมนี่ก็ดี แต่อย่างที่บอกอุปสรรคอุดมคติในสังคมไทย สังคมเราเอื้อให้เกิดอุดมคติมากแค่ไหน หรือสังคมเราประหารบุตรของตนอย่างสนุกมือ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยูรค์ ปยุตโต) ตอนที่ เป็นพระศรีวิสุทธิโมลี พูดถึงโกมลตอนที่เขาตายไว้อย่างน่าสนใจ คือ “หากประวัติการเสียสละบำเพ็ญกุศลกรณีย์และการสูญเสียชีวิตของเธอจะเป็นเหตุปลุกศรัทธาในความดี และเป็นพลังผลักดันจิตใจของมิตรสหายและผู้ได้รับทราบเรื่องราวทั้งหลายให้มีความเข้มแข็งอาจหาญในการบำเพ็ญความดียิ่งๆ ขึ้นไป การสูญเสียชีวิตของเธอก็จะไม่กลายเป็นเหตุการณ์ที่ผ่านไปเปล่า และจักเป็นการทำความอมตะให้ปรากฏแก่ชีวิตของเธอสืบไป”^{๔๓}

^{๔๑} โกมล คิมทอง, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ ๒๐*, น.๑๘๑.

^{๔๒} ศรีบูรพา, *ปราบพยศ*, พิมพ์ครั้งที่ ๔ (กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า ๒๕๔๕, ๒๕๔๗), น.๑๐๖.

^{๔๓} พระศรีวิสุทธิโมลี (ประยูรค์ ปยุตโต), “พระธรรมเทศนาอโฆษชีวิตภา,” ใน *โกมล คิมทอง*, ไม่ปรากฏเลขหน้า.

ท่านพูดว่าความจริงตัวธรรมะนั้นเองที่เป็นสิ่งอมตะ ดังนั้นผู้ใดดำรงชีวิตอยู่ในธรรมะ ทำให้ชีวิตเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมะ ชีวิตผู้นั้นย่อมกลายเป็นอมตะไปด้วย ในความหมายคือในเมื่อเราไม่รู้จักโกมล หรือคนรุ่นหลังจะไม่รู้จักโกมลแล้วก็ตาม ผมยังเชื่อว่าสุดท้ายคนซึ่งไผ่หาสิ่งซึ่งเป็นสาระของชีวิต สิ่งซึ่งเป็นผลทางประเสริฐของชีวิตวันหนึ่งก็จะรู้จักโกมลเอง และเขาก็จะได้อะไรบางอย่างจากโกมลไป อย่างน้อยก็เป็นแรงบันดาลใจว่า มีคนเคยคิด มีคนเคยทำแบบนี้ ข้อที่สำคัญคือไม่ใช่สิ่งที่โกมลทำสำเร็จหรือไม่สำเร็จ แต่ที่ผมสนใจ ผมสนใจว่าระหว่างทางซึ่งโกมลคิดตั้งแต่เรียนอยู่จนลงไปทำ ระหว่างทางคิดอะไร ยกมาให้ดูแล้ว ต้องผ่านการใคร่ครวญถามตัวเองอยู่เสมอว่าตัวเองเปลี่ยนไปหรือยัง ยังเชื่อมั่นอยู่หรือเปล่า

สิ่งหนึ่งซึ่งอยากจะชวนคิดว่า ชีวิตโกมลมีอะไรมากกว่านั้นหรือเปล่า อยากจะตั้งคำถามเป็นการท้าทายตอนสุดท้าย อยากจะยกเรื่องความรักที่ไม่สมหวังมาเปรียบเทียบกับกรณีนี้ พวกท่านเคยอกหักกันไหมครับ คือถ้าเราอกหักในแบบที่ไม่ได้สมหวังกับคนที่เรารักที่เราประทับใจในตัวเขา เราจะรู้สึกเจ็บปวดมากเลยในตอนแรก แต่พอเราหายแล้ว เรามีใจเป็นธรรมยุดิธรรมมาก พอเรากลับมามองความรักที่ไม่สมหวังครั้งนั้น เราจะรู้สึกดีกับมัน ในความหมายคือ ในเมื่อผมผิดหวังไม่สมรักกับผู้หญิงคนนั้น แต่ผู้หญิงคนนั้นจะเหมือนนางในอุดมคติของผม อยู่ในโลกของแบบของผม ซึ่งผมเห็นว่าไม่เป็นไรถึงจะผิดหวังไปจากเธอ แต่อย่างน้อยผมจะรู้สึกดีเสมอต่อเธอคนนั้น ที่แปลกก็คือ กลับกันกับการอกหักจากการถูกแฟนทิ้ง จากผู้หญิงซึ่งเราเคยเป็นแฟนเคยรักกัน เคยได้ใช้เวลาร่วมกันอยู่ไม่น้อย เมื่อมีเหตุจำเป็นต้องให้เราต้องยุติความสัมพันธ์ลง ความรู้สึกดี ๆ กับผู้หญิงคนนั้นกลับน้อยลงจนบางทีก็เหมือนจะเลื่อนไป อันนี้พยายามจะตั้งคำถามว่าเพราะอะไรถึงเป็นแบบนี้ ผมมีสมมติฐานว่า น่าจะเป็นเพราะความหวัง ที่ทำให้เรารู้สึกต่างกันในความสัมพันธ์ที่คล้าย ๆ กัน แต่ผลออกมาไม่เหมือนกัน

ก็แบบเดียวกันครับ สิ่งซึ่งเกิดในชีวิตโกมลเป็นไปได้ไหมว่า เพราะชีวิตโกมลจบเร็วเกินไป ชีวิตโกมล คิมทองจบตอนอายุ ๒๐ กว่าๆ เราเลยยังรู้สึกว่ามี ความหวัง ถ้าโกมลยังอยู่โกมลจะทำอะไรได้มากกว่านี้ ถ้าโกมลไม่ตายเร็วไปเสียก่อนการศึกษาไทยอาจจะดีไปกว่านี้ ชนบทไทยจะดีกว่านี้ แต่พอเขาตายอายุเท่านั้นเราเลยมีความหวังเสมอ ชีวิตเขาเลยยังมีพลังอยู่เสมอ ตอนนี้ ถ้าโกมลยังอยู่ โกมลอายุ ๗๒ ปี โกมลจะเสียคนหรือเปล่า โกมลจะออกไปทำอะไรที่ไม่ควรทำหรือเปล่า โกมลจะเป็นคนทำลายประชาธิปไตยของประเทศหรือเปล่า เป็นสิ่งที่เราตั้งคำถามได้ใช่ไหมครับ หรืออย่างธรรมดาที่สุดถ้าเขามีอายุยืนมาตายในช่วงปัจฉิมวัย แล้วไม่ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงใหญ่หลวงในสังคม หรือไม่ได้มีงานอะไรออกมาเป็นชิ้นเป็นอัน เราจะยังรู้สึกถึงพลังของอุดมคติที่เขาได้อยู่หรือไม่ จะยังเห็นเขาเป็นคนสำคัญอยู่ไหม

อย่างที่บอกไปที่เราพูดมาทั้งหมด ซึ่งไม่มีคำตอบวันนี้ว่ามีอุดมคติไปทำไม แต่อยากจะตั้งคำถามให้ช่วยกันคิดว่าตกลงแล้วจะมีอุดมคติมีไปทำไม ทั้งที่จริงๆ แล้วมันมีต้นทุนจำนวนมาก มีอุปสรรคไม่น้อย แล้วมันไม่ได้อะไรเลยครับ นอกจากอิมใจของเรา ไม่ได้มีใครมาเชิดชูบูชาเรา ถึงมีก็มีคนจำนวนหยิบมือเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นชื่อเสียง เกียรติยศเงินทองต่างๆ ก็ดีไม่ใช่คำตอบสำหรับเรื่องนี้เลย นอกจากความพอใจในชีวิตของเรา ที่พูดมาทั้งหมดนี้ เพียงแค่อยากจะชวนมาทบทวนชีวิตของโกมล คิมทอง แล้วตั้งคำถามว่าโกมลเป็นใคร อะไรคืออุดมคติที่โกมลมี แล้วสิ่งนี้มีไปทำไม

กล่าวปิดปาฐกถา

โดย นพ. วิชัย โชควิวัฒน์

กราบนมัสการพระคุณเจ้าและแขกผู้มีเกียรติทุกท่านครับ จริง ๆ วันนี้มีบุคคลสำคัญได้มาฟังลูกศิษย์ของท่านปาฐกถาด้วยนะครับ ท่านอาจารย์ สุลักษณ์ ศิวรักษ์ เพราะฉะนั้นเดี๋ยวผมพูดจบแล้วก็จะขอให้ท่านขึ้นมากล่าวอะไรที่ท้ายต่ออีกที่เป็นปัจฉิมกถานะครับ

ก็อยากเรียนอย่างนี้ครับ ปาฐกถาโกมลคีมทอง ทุกปีนอกจากปาฐกถาแล้วเราก็พยายามจะจัดให้มีสิ่งหนึ่งที่จะสร้างบรรยากาศ และหล่อหลอมอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ให้มากกว่าเรื่องของความคิด เพราะฉะนั้นปีนี้เราก็มีดนตรีเริ่มต้นของเอี้ยว ณ ปานนั้น ซึ่งรู้จักโกลมอย่างดี แล้วก็แต่งเพลงไว้หลายเพลงเกี่ยวกับโกลม คีมทอง เพราะฉะนั้นก็เป็นการปูพื้นที่ดี

เยี่ยมเลยนะครับ จากนั้นอาจารย์สกุล บุญยทัต มาอ่านบทกวีที่ท่านแต่งขึ้นด้วยความตั้งใจสำหรับงานปาฐกถาของโกมลคิมทอง ทุกปี ปีนี้ก็เขียนให้เป็นการเฉพาะเลยทีเดียว

จากนั้นก็เป็นเรื่องของบุคคลเกียรติยศ ซึ่งปีนี้เราได้ ๒ ท่าน ก็คืออาจารย์**เครื่อง ศรีบัวพันธ์** เป็นหมอนวดตาบอดที่บุกเบิกงานเรื่องนี้มาเป็นเวลายาวนาน โดยงานของท่านก็อย่างที่ท่านบอกแล้วนะครับ มาจากอุดมคติอุดมการณ์ของหญิงตาบอดชาวอเมริกันคือมิสคอลฟิลด์ ซึ่งมาตั้งสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย และก็สร้างงานต่างๆ ให้กับคนตาบอดแห่งประเทศไทยเป็นอันมากทีเดียว ก็ชัดเจนนะอุดมคตินั้นต่อเชื่อมกันได้ อุดมคติก็น่าจะสามารถจะสร้างอุดมคติต่อเนื่องไปได้ ถัดมาก็เป็นเรื่องของ**กลุ่มคนรักหลักประกันสุขภาพ** ซึ่งเรื่องสุขภาพเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และก็เป็นเรื่องที่จะต้องมีคนที่รัก และก็ทุ่มเท ยึดเป็นอุดมคติอุดมการณ์ในการที่จะต้องช่วยกันรักษาไว้

สุดท้ายก็เป็นปาฐกถาของ**กษิตศ อन्हันทนาร** ซึ่งในงานปาฐกถาปีนี้ เราได้คุณสันติสุข โสภณสิริ เตรียมแนะนำปาฐกถาโดยการทำการบ้านมาอย่างดีเหมือนเช่นทุกครั้ง อะไรก็ตามที่มอบให้สันติสุขทำ สันติสุขจะทำได้ด้วยความรับผิดชอบและทำได้อย่างดียิ่ง ผมดูงานของสันติสุขทุกครั้งนี้เป็นงานที่ดีมากทุกครั้ง ถ้าจะเป็นรองก็รองจากงานของรสนา โตสิตระกูลเท่านั้นเอง

ส่วนกษิตศนะครับ ปาฐกถาของกษิตศปีนี้เป็นเรื่องของคนหนุ่มที่ต่อเชื่อมอุดมคติอุดมการณ์ของโกมลคิมทองเมื่อเกือบ ๕๐ ปีมาแล้ว กษิตศสามารถที่จะทบทวนเหตุการณ์ต่างๆ เชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างยอดเยี่ยม ปกติคนที่มาปาฐกถาโกมล คิมทอง จะเกร็งค่อนข้างมาก และถ้าหากว่าไม่ได้เตรียมมาแบบเพื่ออ่านก็มักจะมีปัญหา แต่กษิตศเหมือนกับมานั่งเลคเชอร์สบายๆ เตรียมการมาอย่างดีเยี่ยม ทบทวนเอกสารเรื่องราวต่างๆ อย่างลึกซึ้ง แล้วพูดชัดเจน กำหนดวางตำแหน่งแห่งที่ของตัวเองเลยว่า

ขอมาเป็นผู้เขียนเชิงอรรถจากปาฐกถาครั้งแรกของมูลนิธิโกมลคิมทอง โดย อาจารย์ป่วย อึ้งภากรณ์ ปาฐกถาของอาจารย์ป่วยเรื่องอุดมคติที่ท่านแสดงไว้เป็นครั้งแรกของปาฐกถาโกมลคิมทอง เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๗ หลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ประมาณ ๔ เดือน บรรยายากศที่ประชาชนไปโดยเบงบานแล้วอาจารย์ป่วยก็พูดถึงเรื่องอุดมคติไว้ ทบทวนเรื่องนี้ไว้อย่างลึกซึ้ง กล่าวถึงคานธี ถึงอะไรต่างๆ

เพราะฉะนั้นสิ่งที่กษิตศมาพูดวันนี้ก็คือมาทำคำอธิบายเรื่องนี้ต่อ เชื่อมออกไป จริงๆ แล้วกษิตศก็ทำหน้าที่เหมือนอรรถกถาจารย์ในทางพุทธ คัมภีร์ที่สำคัญที่สุดคือ พระไตรปิฎก จากนั้นก็เป็นคำอธิบายพระไตรปิฎกเป็น ชั้นๆ สำคัญถัดจากพระไตรปิฎกคืออรรถกถา จากอรรถกถามีคำอธิบายต่อก็คือเป็นฎีกา อธิบายฎีกาต่อก็คือเป็นอนุฎีกา อธิบายอนุฎีกาต่อก็คือเป็นปกรณ์ จากปกรณ์ก็เป็นปกรณ์พิเศษ มี ๕ ชั้นด้วยกันนับจากพระไตรปิฎก เพราะฉะนั้นสิ่งที่กษิตศเริ่มต้นก็บอกชัดเจน ตำแหน่งแห่งที่ของตัวเองก็คือทำหน้าที่ มาเป็นปาฐกอรรถกถาจารย์ และก็ทำหน้าที่ได้อย่างดีเยี่ยม ทบทวนสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุดมคติตรงกับประเด็นของคำถาม เป็นการศึกษาบทเรียน จากชีวิตของโกมลนะคริบ

กษิตศเชื่อมโยงปาฐกถาอาจารย์ป่วย ซึ่งอาจารย์ป่วยปาฐกถาวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๗ หลังจากทีโกมล คิมทองตายไป ๓ ปี โกมล คิมทอง ออกไปทำงานปี ๒๕๑๓ และทำงานได้ไม่ถึงปีก็เสียชีวิต เพราะไปในที่ที่อันตรายอย่างยิ่ง กษิตศเชื่อมโยงไปถึงเรื่องสั้นของศรีบูรพาเรื่องสำคัญคือ *เกาะที่พลัดฝูง* ซึ่งเขียนตั้งแต่ ๒๔๙๒ ถ้า ๒๔๙๒ ถึงสมัยที่โกมลเริ่ม หล่อหลอมอุดมคติและสืบต่อไปตอนนั้นก็ประมาณ ๒๕๑๐ ต้นๆ ผมเป็นคน ร่วมสมัยกับโกมลนะคริบ ก็จำได้ว่าหนังสือรวมเรื่องสั้นของศรีบูรพาเล่มนี้ออก มาเผยแพร่ ขณะนั้นยังไม่มีกรพิมพ์ใหม่ เพราะเป็นหนังสือหลัง ๒๕๐๐ ที่ ถูกเก็บถูกทำลายไป หลังจากทีจ่อมพลสฤษดิ์ทำรัฐประหาร ๒ ครั้ง หนังสือ ดีๆ เหล่านี้ถูกเก็บ ถูกทำลายไป แต่หนังสือเหล่านี้เพิ่งกลับออกมา

นอกจากเล่มนี้แล้วมีเล่มสำคัญอีกเล่มหนึ่งคือ เรื่อง **ปีศาจ** ของ **เสนีย์ เสาวพงศ์** ก็เป็นแบบเดียวกัน เป็นหนังสือลักษณะเดียวกัน **เกาะที่พลัดฝูง** ก็เป็นหนึ่งในรวมเรื่องสั้นเล่มนั้นนะครับ เพราะฉะนั้นจาก ๒๔๙๒ ที่พิมพ์เผยแพร่เรื่องสั้นเรื่องนี้ครั้งแรก แต่โยงมาถึงโกมลก็เพราะว่าหนังสือเล่มนี้ออกมาในช่วงหล່หลอมมอดมคติของโกมล คิมทองนะครับ และจริงๆ นี่มีบทกวีชิ้นหนึ่งที่กิมมิตีไม่ได้กล่าวถึงก็คือของท่านอังคาร **กัลยาณพงศ์** ซึ่งจะตรงกับเล่มมอดมคติเลยนะครับ ตอนนั้นมีบทกวีที่ท่านอังคารเขียน ที่บอกว่า

ทั่วหล้านี้มีแววดา	จากปากฟ้าคอยเฝ้าจ้อง
มองเวลานาทีทอง	ของทุกคนบนแดนดิน
เกิดชาติหนึ่งปรารถนาอะไร	ฤาใจเลวเหลวเปล้าสิ้น
ทำต่างต่างตามอย่างเคยชิน	กินแต่กากเดนชีวา
วันนี้มีแ่งคิดอะไร	นฤมิตใจถึงทิพย์ขลังล้ำ
สร้างแววแก้วมณีให้ปัญญา	เพื่อค่าอมตะวิญญาน
เวลาจะมาแจกหมู่หนอน	บ่อนกินมิ่งขวัญสิ้นสะท้าน
มัวหลงเหลือเงาเงาสราย	กิเลสมารจะมาฆ่าตาย
เมาเงินทองลำพองอำนาจ	แท้ทำสปรายไ้รู้จุดหมาย
แววชีวิตจะแตกแหลกละลาย	อับอายเสียดายแรงหายใจ
ตื่นพื้นแถอะแสงรรมณีย์	ณ โลกนี้มีจริงและแจ่มใส
แต่สิ่งนั้นซ่อนแสนไกล	ในห้วงทิพย์โพธิญาณ
ปฏิบัติสัจจะสุนทรีย์	ปฏิรูปชีวิตมีแก่นสาร
สังเวชรักแต่จักรวาล	เพื่อศานตีสุขเสมอไป
กู่ใจขึ้นไปเสมอดาว	แววราวนฤมิตแฝงใส
มุนีก็ฝึกปรีอหฤทัย	ในปรัชญาวิสุทธีวิมุติเอย

นี่เป็นบทกวีที่ผมเอานำมารวมพิมพ์ในหนังสือฉบับใหม่ที่ศิริราชแล้ว โทมัส คิมทอว์ก็ได้อ่านบทนี้ เพราะฉะนั้นผมเชื่อว่าบทกวีนี้หล่อหลอมอุดมคติอุดมการณ์ แต่แน่นอนที่สุดคนที่เป็นแรงบันดาลใจสำคัญที่สุดของโทมัส ผมเชื่อว่าเป็นอาจารย์สุลักษณ์ เพราะฉะนั้นเมื่อโทมัสออกไปแล้วเพียงประมาณ ๗ เดือนก็เสียชีวิตไป อาจารย์สุลักษณ์และคณะจึงได้เห็นว่ามีสิ่งที่ดำรงไว้ ดี ๆ ในชีวิตของโทมัสนั้นไม่ควรจะสูญไป หรือตายไปพร้อมกับชีวิตของโทมัส จึงได้ตั้งมูลนิธิโทมัสคิมทอว์ขึ้น แล้วสืบทอดอุดมคติต่อเนื่องมาในความรู้สึกส่วนตัว ผมคิดว่าเรื่องของอุดมคตินั้นทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ เพราะสัตว์ไม่มีโอกาสมีอุดมคติ มนุษย์เท่านั้นที่มีอุดมคติได้

ปาฐกถาวันนี้ ผมคิดว่าเป็นปาฐกถาที่ดีเยี่ยมชิ้นหนึ่ง จริง ๆ แล้ว กษิตศถ่ายทอดสิ่งที่เป็นจุดเด่นของอาจารย์สุลักษณ์มา สิ่งที กษิตศไม่ได้ถ่ายทอดมาก็คือความดี อาจารย์สุลักษณ์เป็นครูที่ดี ปกติในโรงเรียนทุกโรงเรียนนักเรียนจะชอบจะรักครูที่ดีหลังจากที่เรียนจบไปแล้ว ผมคิดว่าอย่างนี้แหละครับ อาจารย์ครับ ยังไงก็ตามอาจารย์ได้อยู่ที่นี่แล้ว อาจารย์บอกว่าอยากที่จะปลีกตัวออกไป อยากที่จะค่อย ๆ เลื่อนหายไป แต่อาจารย์มาอยู่ในที่นี่แล้วนะครับ ผมเชื่อว่าทุกคนอยากฟังอาจารย์ครับ

กล่าวปิดท้าย

โดย สุลักษณ์ ศิวรักษ์

ผมสัญญาว่าจะพูดน้อยกว่าสันติสุข พูดน้อยกว่าวิชัย แต่มีสาระดีกว่า ทั้งคู่ ก่อนอื่นจะต้องบอกกษิตีศว่า ถ้าโกมลทราบได้โดยญาณวิถีดุจจะอนุโมทนา

ผมอยากจะทำถึงความเป็นมาของมูลนิธิให้ฟังคร่าว ๆ ผมไม่ใช่เป็น คนริเริ่มตั้งมูลนิธินี้ เมื่อโกมล คีมทองตายพรรคพวกเพื่อนฝูงเขาอยากจะทำ มูลนิธิ เขาเห็นผมตั้งมูลนิธิ ๒-๓ แห่งแล้ว มูลนิธิแรกคือมูลนิธิพระปริยัติธรรม วัดทองนพคุณ ซึ่งก็ตั้งใจที่พระคุณเจ้ามาร่วมงานปาฐกถาโกมลด้วย มูลนิธิที่สองผมตั้งมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป ซึ่งปีนี้ครบ ๕๐ ปี พรรคพวกจึง มาขอให้ผมตั้งมูลนิธิโกมลคีมทอง ปรีक्षाกันอยากจะให้ผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีอุดมคติ

มาเป็นตัวตั้งตัวตี ผมว่าฉันก็ชวนอาจารย์ป่วย ทุกคนเห็นดีเห็นงาม อยากจะ
ทำงานของมูลนิธินี้ถึงพระเนตรพระกรรณ ถ้าฉันก็เชิญอาจารย์สัญญา
ธรรมศักดิ์มา ก็เห็นด้วย ผมก็ไปเชิญอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์มาเป็นประธาน
มูลนิธิ อาจารย์ป่วยเป็นรองประธานมูลนิธิ

ผมอยากจะพูดให้ท่านทราบนะครับ อาจารย์ป่วยท่านรับตำแหน่ง
หลายตำแหน่งหลายมูลนิธิ ตอนหลังนี้ท่านลาออกหมดทุกตำแหน่ง ยกเว้น
รองประธานมูลนิธิโกมลคีมทอง ที่หลังแม้อาจารย์สัญญาท่านตายแล้วผมไป
ขอให้ท่านเป็นประธานแทน ท่านไม่เป็น ที่หลังเขาให้ผมเป็นประธาน ท่านก็
เป็นรองประธานผมจนตลอดชีวิตของท่าน แสดงให้เห็นว่าท่านเห็นความสำคัญ
ของมูลนิธิโกมลคีมทอง

มูลนิธินี้เมื่อตั้งก็มีวัตถุประสงค์สำคัญ ๒ ประการ ประการหนึ่งอยาก
ให้เกิดโรงเรียนทางเลือกออกนอกกระแสหลัก โกมล คีมทองก็ต้องการใช้ชีวิต
อันนี้ แม้มูลนิธิโกมลคีมทองจะทำได้ไม่สำเร็จ แต่คุณพิภพ ชงไชย และศรีภรรยา
ทำโรงเรียนทางเลือกสำเร็จ เป็นโรงเรียนทางเลือกที่ดีที่สุดในเมืองไทย ซึ่ง
คนไทยไม่เห็นคุณค่า คนแคนาดาเห็นคุณค่าของโรงเรียนนี้ ทำภาพยนตร์เปิด
แสดงครั้งแรกในนิวยอร์ก เปิดแสดงที่ซีแอตเทิลและอีกหลายเมือง แต่ไม่ได้
แสดงที่เมืองไทย โรงเรียนทางเลือกเกิดขึ้นแล้วเกิดขึ้นหลายแห่งแล้วด้วย
ตอนนี้จากอิทธิพลของโกมล คีมทอง ส่วนปาฐกถานั้นมูลนิธินี้ทำดำเนินโดยตรง

เพราะอุดมคติเป็นสิ่งประเสริฐสุดที่มนุษย์มี อุดมคติและธรรมะนี้แหละ
จะได้ชัยชนะ และชัยชนะที่ดีที่สุด คือการชนะมารเดินตามรอยพระพุทธเจ้า
ด้วยบารมีของพระพุทธเจ้า เพราะฉะนั้นที่สุดนี้ผมขออาราธนาพระคุณเจ้า
เจริญชัยมงคลคาถา ซึ่งกล่าวถึงการชนะมาร ร่ายมนต์ของพระพุทธเจ้าให้ท่าน
ทั้งหลายที่ต่อสู้เพื่ออุดมคติชนะพวกมารทั้งหลาย

บทกวี
“ภาวะแก่ๆ” ของเรายังไม่จบสิ้น

โดย สกฤต บุญยทัต

“ภาระเก่าๆ” ของเรายังไม่จบสิ้น

ภาระเก่าๆ ...ของเรายังไม่จบสิ้น

แม้รุ่งอรุณของโลก...ในวันใหม่...จะเริ่มต้นขึ้นมาเนิ่นนานแล้ว

ฉันมองเห็น...ใครคนหนึ่ง

เดินไป...จ้วงแทงตรง ‘ข้างหลัง’ ของคนอื่น

ไบหน้า...ของผู้ถูกจ้วงแทงนั้น...เรียบเฉย

แต่

ไบหน้า...ของผู้จ้วงแทงกลัวไหวสะท้าน

...เขาตื่นตะลึงกับอะไรบางอย่าง...

ที่เขาเองก็ไม่มีโอกาส...จะเข้าใจ...

ซากสงครามแห่งความทรยศ...

เศษนิพพานของความหลอกลวง

อึดผู้หลงใหลสันติภาพ หรือ...

จินตนาการแห่งความฉิบหายล่มจม

ในจิตวิญญาณ...ดวงสุดท้าย

ภาระเก่าๆ ...ของเรายังไม่จบสิ้น

แม้รุ่งอรุณของชีวิต...ในวันใหม่...

จะเริ่มต้นขึ้นมาเนิ่นนานแล้ว

มันเป็นไปไม่ได้เลย...

ที่ผู้ถูก ‘จ้วงแทง’ ตรงข้างหลัง

จะกลับกลายเป็นผู้นำ...ของการ ‘ปฏิวัติ’

.....

แต่...สำหรับ

คนที่เดินมา 'จ้วงแทง' ตรงข้างหลังของเขา

ฉันกลับเห็นว่า...

'ท่าทีของตัวเขา' ...กลับ 'เป็นไปไม่ได้' ...มากกว่า...

...ดูเหมือนเขาอยากจะร้องไห้...

'ร่างกายของตัวเขา' ดูหวั่นวิตก...หม่นหมอง

ภาระเก่าๆ ...ของเรายังไม่จบสิ้น

แม้รุ่งอรุณของกาลเวลา...

จะเริ่มตันก้าวไปข้างหน้าเนิ่นนานแล้ว

'ตัวของกู'

 'อำนาจของกู'

 'ศักดิ์ศรีของกู'

.....

ท่ามกลางเสียงโอดครวญ

ที่ก้องกังวานอย่างน่าเวทนา...เหล่านั้น

...ฉันมองเห็น...

ใครคนหนึ่ง...กระเสือกกระสน

ดิ้นรนเพื่อ...จะขอทาน

...ฉันมองเห็น...

ใครคนหนึ่ง

ยืนเอี่ยมเพี้ยมบนเกาะกลางถนน

เพื่อ...เคารพธงชาติ

...ฉันมองเห็น...

ใครคนหนึ่งอยู่ในชุด

สีดำ...เสวี่ หน่วยงานศพ

ขอบ...ชูรักคนที่สองร้อยแปดสิบสี่...

.....

ภาระเก่าๆ ...ของเรายังไม่จบสิ้น
แม้รุ่งอรุณของความผิดพลาด...จะเริ่มต้นขึ้นเรียงกับความ
หยาบช้า...มาเนิ่นนานเต็มที่แล้ว

.....

‘เขา’ ใส่สร้อยทอง
เส้นโต...เท่าโซ่ตรวนของนักโทษประหาร
‘เขา’ มีถุงใส่เงิน
ใบโต...เท่าถุงใส่ความตายของคนทั้งโลก
‘เขา’ มีเหรียญตรา
ที่ได้มาจากการคดโกง...เหยียบย่ำ

.....

‘เขา’ มีแว่นตา
...กรอบที่ไม่มีกระจก...
.....

ภาระเก่าๆ ...ของเรายังไม่จบสิ้น
แม้รุ่งอรุณของความดีงาม...จะเริ่มต้นล่มสลายและตายไป
ตั้งนานแล้ว

.....

ฉันมองเห็น
ใครคนหนึ่ง...ลากจุดแขนลูกสาวของตัวเองไปข่มขืน
ฉันมองเห็น
ใครคนหนึ่ง...อุ้มลูกแรกเกิดของตัวเองไปขายกิน
ฉันมองเห็น
ใครคนหนึ่ง...กับปืนในซองที่โหดร้าย
ฉันมองเห็น
ใครคนหนึ่ง...โก่งคออาเจียนออกมาอย่างเปล่าตาย

ฉันมองเห็น

ใครคนหนึ่ง...ก้าวเข้าไปในวัดด้วยศรัทธาที่มุ่งหวัง

และ

ฉันมองเห็น...

ใครหลายๆ คน...วิ่งกระเซอะกระเซิงกลับออกมา

อย่างผิดหวังล้าลึก

ภาระเก่าๆ ของเรายังไม่จบสิ้น

แม้รุ่งอรุณ...ของโลก...ในวันใหม่

ได้เริ่มต้นขึ้นมา...เนิ่นนานแล้ว

.....

.....

ประกาศเกียรติคุณ
บุคคลเกียรติยศ

มูลนิธิโกมลคีมทองประจำปี ๒๕๖๑

ประกาศเกียรติคุณบุคคลเกียรติยศ เครื่อง ศรีบัวพันธุ์

นายเครื่อง ศรีบัวพันธุ์ เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๗ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เป็นลูกคนที่ ๕ ในบรรดาพี่น้องทั้งหมด ๑๐ คน ที่บ้านประกอบอาชีพค้าขายสินค้าหลายประเภท นับว่าเป็นครอบครัวที่พอมีฐานะ เมื่ออายุได้ ๘ ขวบชีวิตพลิกผันขณะเรียนอยู่โรงเรียนประชาบาลวัดปทุมชาติ ช่วงเดือนมีนาคม กำลังสอบไล่ขึ้นชั้นประถมปีที่ ๓ เขารู้สึกปวดศีรษะ หลังจากมีไข้สูงต่อเนื่องมาหลายเดือน ในค่ำคืนวันหนึ่ง เกิดอาการช็อกและสลบไปเป็นเวลานานจนพ่อแม่คิดว่าได้สูญเสียลูกรัก เหมือนป้าภูหาวรีย์ได้กชายเครื่องรอดชีวิตมาได้โดยไม่คาดคิด แต่เมื่อได้ชีวิตกลับคืนมาก็เหมือนต้องมีส่วนหนึ่งแลไป ดวงตาของเขาต้องมีตมิดลงนับแต่นั้นเป็นต้นมา

นายเครื่อง ศรีบัวพันธุ์ มิได้จำยอมกับชะตาชีวิต เขาตัดสินใจเดินทางมาเรียนหนังสือที่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ เพราะเห็นว่าการศึกษาจะช่วยสร้างโอกาสให้กับชีวิตและสร้างอาชีพเลี้ยงตนเองโดยไม่ต้องรอรับการช่วยเหลือจากคนอื่น ในยุคเมื่อกว่า ๕๐ ปีที่แล้วการเรียนการสอนสำหรับคนพิการไม่ได้มีอยู่กว้างขวางเช่นปัจจุบัน แต่ก็ไม่ได้ทำให้นายเครื่องท้อถอย ยิ่งเพิ่มการแสวงหาการเรียนรู้อื่นๆให้หยุดหย่อน หลังจบมัธยมปีที่ ๓ เขามุ่งเรียนงานช่างเย็บหนัง และเริ่มหารายได้ด้วยการเย็บกระเป๋าหนังขายส่งให้กับบริษัทรถเมล์ชว นายเลิศ แม้ว่าการเริ่มต้นทำงานน่าจะพอมีรายได้อยู่บ้าง แต่นายเครื่องไม่คิดเช่นนั้น เขาเห็นว่างานช่างฝีมือของตนคงสู้ช่างเย็บหนังที่สายตามองเห็นไม่ได้ เขาจึงเริ่มต้นแสวงหาอาชีพอิสระ เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ปลูกต้นไม้ แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ ต้องกลับมาขายหมากฝรั่งหน้าโรงพยาบาลนตร์ และเดินขายลอตเตอรี่

อยู่มาวันหนึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ นายเครื่องได้ฟังรายการวิทยุออกอากาศโดยหลวงบูรเตศบำรุงการพูดถึงความสำคัญของป่าสมุนไพรรและกล่าวถึงการนวดไทย ทั้งแนะนำว่าสมาคมแพทย์แผนโบราณวัดปริณายกเปิดการสอนนวดไทย เหมือนเสียงสวรรค์ผ่านมาทางวิทยุ นายเครื่องตัดสินใจไปขอเรียนวิชานวดไทยกับอาจารย์เจือ ขจรมาลี นายกสมาคมและครูสอนนวดไทย แต่อาจารย์ไม่ยอมรับเป็นศิษย์เพราะไม่เคยสอนนวดให้คนตาบอด จนกระทั่งนายเครื่องยืนยันหนักแน่นว่า “ถ้าอาจารย์สอนผมไม่ได้ก็ไม่ใช่ความผิดของอาจารย์ แต่เป็นความผิดของผมเองที่เรียนวิชาจากครูไม่ได้”

หากนึกภาพสังคมไทยในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่คนพิการทางการเห็นคนแรกของประเทศได้โอกาสเรียนวิชานวดไทย ย่อมรู้ว่าไม่เพียงการต่อสู้กับความคิดความเชื่อของสังคมที่มองว่าการแพทย์แผนไทยและการนวดไทยนั้นเป็นคนล้ายุคความรู้ต้องห้ามหรือเรื่องมงายที่ไม่ควรไปเรียนรู้ รัฐเองก็ไม่สนใจส่งเสริมสนับสนุน มีเพียงภาคชาวบ้านรวมตัวกันสืบทอดภูมิปัญญาไว้ และยังเป็นคนพิการที่มาเรียนเป็นหมอนวดแล้ว จะมีสักกี่คนที่ศรัทธาเชื่อถือ แต่ด้วยพลัง

กายและใจของนายเคื่อง ที่มีความเพียรพยายามอย่างไม่ลดละ และการคิดถึงพี่น้องคนพิการคนอื่นๆ ให้สามารถยืนได้ด้วยตัวเอง เขาจึงเชื่อมั่นในวิชานวดไทย จนสามารถสร้างทางเลือกสายใหม่ อาชีพใหม่ให้คนพิการ

นายเคื่อง จึงตัดสินใจจัดตั้งโรงเรียนนวดเพื่อใช้ความรู้ความชำนาญของตนเองถ่ายทอดให้กับคนพิการคนอื่นๆ และต่อมาได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่ายรวมทั้งภรรยาคุณชีวิตนางออรอร่า ศรีบัวพันธุ์ ในการก่อตั้งมูลนิธิคอลฟิลด์เพื่อคนตาบอด โดยตั้งชื่อเป็นอนุสรณ์ให้กับ **มิสเจเนวีฟ คอลฟิลด์** ผู้ก่อตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ และเป็นครูของนายเคื่อง กล่าวได้ว่านายเคื่อง คือ หมอนวดคนพิการทางการเห็นคนแรก และเป็นแบบอย่างแรงบันดาลใจให้กับคนพิการทางการเห็นอีกจำนวนมากมาอย่างยาวนาน ได้ช่วยคนพิการมีอาชีพ สร้างรายได้ สร้างความภาคภูมิใจ รุ่งแล้วรุ่งเล่า

ครูโกมล คีมทอง เคยกล่าวถึง “อิฐก้อนแรก” อุดมคติของการทำงาน ให้เป็นรากฐานให้กับคนรุ่นต่อไป งานของนายเคื่องที่ริเริ่มบุกเบิกไว้ก็คืออิฐก้อนแรกให้กับคนพิการทางการเห็น ส่งผลให้เกิดเครือข่ายพัฒนาศักยภาพคนพิการให้มีชีวิตอย่างสมศักดิ์ศรี ทุกวันนี้ประเทศไทยเป็น ๑ ใน ๔ ประเทศทั่วโลกที่มีกฎหมายรับรองให้คนพิการทางการเห็นเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ และในเวลานี้มีคนพิการทางการเห็นราว ๗๐ คน สามารถสอบผ่านได้รับขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทย ด้านการนวดไทย อิฐก้อนแรกได้ยกระดับจากผู้พิการรอรับการสงเคราะห์มาสู่หมอนวดไทยรักษาผู้ป่วยได้อย่างสมศักดิ์ศรี

ด้วยความมุ่งมั่น ท่วมท้นเพื่อคนอื่นๆ ด้วยความรักและปรารถนาดี ให้คนพิการมีโอกาส มีที่ยืน มีงานทำในชีวิตไม่เป็นภาระให้กับสังคม และได้แสดงออกถึงความรู้ความสามารถของคนพิการให้เป็นที่ประจักษ์ จึงขอยกย่อง **ครูเคื่อง ศรีบัวพันธุ์** เป็นบุคคลเกียรตินิยม ประจำปี ๒๕๖๑ ของ **มูลนิธิโกมลคีมทอง**

เกียรติยศ มูลนิธิโคมลศิมทอง ประจำปี ๒๕๖๑ ครั้งที่ ๔๔
วันเสาร์ที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑
ณ ศูนย์ฯ สหกรณ์ผู้ปลูกข้าวโพดอินทรีย์เมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ประกาศเกียรติคุณบุคคลเกียรติยศ กลุ่มคนรักหลักประกันสุขภาพ

ทำไมจึงต้องเป็น กลุ่มคนรักหลักประกันสุขภาพ

ก่อนปี ๒๕๔๕ ใครบางคนกีดพันทความเจ็บปวดจากโรคร้าย มันดี กว่าต้องทนเห็นตนเองเป็นภาระของคนในครอบครัว บางคนยอมหมดเนื้อ หมดตัวเพื่อยื้อชีวิตคนรัก แม่คนหนึ่งอุ้มลูกที่ซมด้วยพิษไข้ กำเศษเงินขึ้นห้อง บากหน้าไปขอความเห็นใจจากโรงพยาบาล และมีคนอื่นไม่น้อยยอมรับชะตา กรรมด้วยความคับแค้นและน้ำตา

นี่ไม่ใช่เหตุการณ์สมมติ มันคือฉากชีวิตจริง มีเลือด มีเนื้อ ที่เกิดกับ ผู้คนจำนวนมากในวันที่ความเป็นความตายตัดสินด้วยเงินในสมุดบัญชี หลาย ครั้งที่ความป่วยไข้ไม่ได้ฆ่าพวกเขา ความจนต่างหากที่ลงมือ มันคือสภาพที่

เป็นคนเหมือนกัน แต่ไม่เท่ากัน

เครือข่ายประชาชนและองค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ บุคลากร สาธารณสุข จึงร่วมกันต่อสู้ ศึกษาวิจัย ผลักดัน เรียกร้อง เพื่อสร้างความเป็น คนเท่ากันผ่านรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ให้มีการรับรองสิทธิคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และกำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ซึ่งรวมถึงสิทธิในการ เข้าถึงการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพและเท่าเทียม ๕ ปีต่อมา พระราชบัญญัติ หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้ถือกำเนิดขึ้น หรือที่รู้จักกันในเวลานั้นว่า ๓๐ บาทรักษาทุกโรค

การมีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้ามิใช่การสิ้นสุดภารกิจ ตรงกันข้าม มันเป็นเพียงการเริ่มต้น

เพื่อพัฒนาหลักประกันสุขภาพให้สมกับคำว่า ‘ถ้วนหน้า’ เครือข่าย ประชาชนยังต้องต่อสู้เรียกร้องอีกหลายต่อหลายครั้ง กระทั่งโรคที่มีค่าใช้จ่าย สูงอย่างโรคเอดส์ โรคไต โรคหัวใจ โรคมะเร็งทยอยได้รับสิทธิ ผู้ป่วยไม่ต้องล้ม ละลายจากการรักษา จากที่เคยเก็บ ๓๐ บาทเปลี่ยนเป็นไม่ต้องจ่าย การพัฒนา ระบบให้เกิดความยั่งยืนและอื่นๆ จนระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าได้รับการยกย่องชื่นชมในระดับสากล

แต่แล้ว ปี ๒๕๕๕ ภัยคุกคามหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ทั้งจาก นโยบายรัฐ จากกลุ่มคนและกลุ่มทุนที่สูญเสียผลประโยชน์ได้แสดงตัวชัดเจนๆ เครือข่ายต่างๆ ที่ร่วมกันสร้างและพัฒนาหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าจึงจับมือ กันเป็น ‘กลุ่มคนรักหลักประกันสุขภาพ’ เพื่อปกป้อง ไม่ว่าจะด้วยการ ถกเถียง ต่อรอง ตรวจสอบ สื่อสารข้อเท็จจริงกับสังคม ศึกษาวิจัย คัดค้าน ชุมนุม ประท้วง หรือแม้กระทั่งการนอนกบพื้นเพื่อขัดขวางกระบวนการที่ไม่ชอบธรรม

ถึงปัจจุบัน ภายใต้แนวคิดที่เห็นคนไม่เท่ากัน อันสะท้อนผ่าน รัฐธรรมนูญปี ๒๕๖๐ การถอยหลังจากสิทธิไปสู่การสงเคราะห์ ความพยายาม อย่างแข็งขันของคนบางกลุ่มและกลุ่มผลประโยชน์ที่ต้องการทำลายหลักการ สำคัญของพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ การกล่าวหาว่าระบบ

หลักประกันสุขภาพจะทำให้ประเทศล้มละลาย สิ่งเหล่านี้กำลังบ่อนทำลายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และ ‘กลุ่มคนรักหลักประกันสุขภาพ’ คือปรากฏการณ์ที่ยืนขวางกัน เพื่อปกป้องร่วมกับประชาชนอีก ๔๘ ล้านคนที่ได้รับการดูแลจากหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า มิให้ถูกลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เช่นในอดีต

ยิ่งกว่าการร่วมพลังกัน ‘กลุ่มคนรักหลักประกันสุขภาพ’ ยังลงมือลงแรงผลักดันสิทธิและความเท่าเทียมของคนไทยให้สูงขึ้นด้วยหลักการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรม ระบบสุขภาพมาตรฐานเดียวที่สำคัญยังจุดประกายและส่งต่อความคิด ‘รัฐสวัสดิการ’ ให้ยิ่งรากลึกในสังคมอย่างกว้างขวาง สร้างความตระหนักว่าเราทุกคนมีสิทธิ และรัฐมีหน้าที่ต้องดูแลประชาชนให้เข้าถึงสิทธิในทุกๆ ด้านอย่างเท่าเทียม

บนหน้าประวัติศาสตร์การเมืองไทย ไม่มีสิทธิใดของประชาชนจะได้มาโดยปราศจากการต่อสู้ยิ่งในห้วงยามที่หม่นมืดของระบอบประชาธิปไตย การลดรอนสิทธิเสรีภาพและละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นได้อย่างกว้างขวาง การต่อสู้ของประชาชนจึงยิ่งต้องใช้ความกล้าหาญในการต่อสู้กับอำนาจที่ไม่ชอบธรรมและหัวใจที่แข็งแกร่งกว่าปกติ ซึ่งเป็นสิ่งที่พวกเธอและเขาในฐานะ ‘กลุ่มคนรักหลักประกันสุขภาพ’ มีอยู่พร้อม

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้อาจสรุปการต่อสู้ของ ‘กลุ่มคนรักหลักประกันสุขภาพ’ ด้วยวลีเดียวว่า ‘คนเท่ากัน’ มูลนิธิโกลดคีมทองจะขอร่วมยืนยันอุดมการณ์และยกย่อง ‘กลุ่มคนรักหลักประกันสุขภาพ’ เป็นบุคคลเกียรติยศของมูลนิธิโกลดคีมทองประจำปี ๒๕๖๑

แสดงดนตรี โดย ชัยพร นำประทีป
(เอี้ยว ณ ปานนั้น)

คนมีอุดมคติมันแบกไว้คนเดียวก็จริง
แต่มันเดินคนเดียวไม่ได้ ถึงเดินคนเดียวได้
ก็ไปได้ไม่ที่ก้าว มันต้องการการสนับสนุน
จากคนรอบตัวที่ดี จากสังคมที่ดี
แต่อย่างทีบอกอุปสรรคอุดมคติในสังคมไทย
สังคมเราเอื้อให้เกิดอุดมคติมากแค่ไหน

ISBN 978-616-483-002-8

9 786164 830028

ราคา ๑๐๐ บาท